

OLAV

Mette André sen o.p., s. 3
Quo vadis Europa?

Kirken og familieplanlegging, s. 6
Tid for revisjon?

Øivind Østang på gjesteplass, s. 10
Kirkens tusen år

Synodetid igjen, s. 12
Det er ordenslivet denne gang

Gunnel Vallquist, s. 14
En själs historia

Om "ikke-ordinasjon" av kvinner, s. 17
Pavelig nei - og hva så?

Blikk på tiden, s. 24
Sodoma og Gomorra

OLAV

Hvilken familie?

Familien er i krise. Hvorfor skulle FN ellers utrope 1994 til familieår? Eller er FNs poeng bare at dagens befolkningstilvekst snart vil føre til at det blir for mange familier, og at det er *der* krisen ligger? Eller er en del av problemet: Hvilken familie er det vi snakker om? Fra katolsk ståsted et betimelig spørsmål - på flere måter.

Familien er "den naturlige og grunnleggende gruppe innen samfunnet", heter det i den internasjonale menneskerettighetserklæringen. Så absolutt, vil enhver katolikk si. Familien er stedet der vi skal lære å leve sammen, der barn lever sammen med sin mor og far - og med tanter og onkler, besteforeldre og venner som viktige medlemmer og støttespillere, for ikke å glemme det aspektet. Familien som en slags romslig paraply der det er plass til flere - et nyttig korrektiv til kjernefamilien der veien fra selvopptatt idyll til beklemmende klaustrofobi kan være heller kort.

Men i arbeidspapirene for Kairo-konferansen, som - når dette leses - er mer eller mindre vel i havn, var menneskerettighetserklæringens "grunnleggende gruppe" i ferd med å svinne ytterligere inn. Der het det nemlig at "alle par og enkeltmennesker har, ut fra menns og kvinners likeverd, den grunnleggende rett til fritt og under ansvar å bestemme over antall barn og avstanden mellom dem".

Enkeltpersoner? Det skurrer i katolske ører. Ut fra katolsk syn er videregivelse av liv reservert for ekteskapet, nærmere bestemt det livslange fellesskap mellom mann og kvinne. Det er innen rammen av det de skal leve sin seksualitet og gi livet videre. Katolsk ekteskaps og familielære snakker om ektefellene som Guds medskapere og om barn som Guds gave. Intet mindre. Her er vi både i innhold og tone langt fra FN-papirene.

Så har det da også fra katolsk hold blitt ymtet om at FN gjennom sitt velmente familieår er i ferd med å gjøre familien en bjørnetjeneste. Og det var vel ikke meningen?

Søndag 8. oktober markeres familieåret i Vatikanet. Pave Johannes Paul har invitert katolske familier til Roma for å feire familien. Undres hvem som dukker opp? Bare de intakte familier med trofaste, lydige barn i kirkebenken? Eller også familier der noe gikk i stykker underveis - der en av partene sitter igjen med ansvar for de felles barn? Eller den gjengifte skilte med sin nye familie? Eller den ugifte moren med sitt barn? Slike familier finnes også på katolsk hold - og tallet er økende. Så hvilken familie snakker vi om?

I disse dager kommer et hyrdebrev om familien fra våre nordiske katolske biskoper. Ingen lett oppgave å skrive et slikt brev i dag. Finne balansen mellom de høye idealer og virkeligheten - uten at noen av delene blir skadelidende. Skrive så folk kan gjenkjenne sitt liv og få hjelp til å leve det. Også de som faller utenfor mønsteret.

Vatikanet kritiserer EU-beslutning
Vatikanets avis, L'Osservatore Romano, har kommet med skarp kritikk av EUs beslutning om drastisk reduksjon av innvandrere fra ikke EU-land. Beslutningen kan få alvorlige moralske følger for unionen, skriver avisen. Som finner det svært beklagelig at "det Europa som i forrige århundre alene så over 70 millioner europeere utvandre, nå stenger dørene for utlendinger og begrunner det med en angivelig beskyttelse av egne arbeidere."

Alle seriøse undersøkelser viser at tesen "flere innvandrere, mere arbeidsløshet" ikke har noe objektivt grunnlag, skriver avisen. Som også finner de mange tilfeller av kriminell intoleranse overfor utlendinger i Europa svært foruroligende. De ferskeste EU-retningslinjer vil medvirke til å forsterke disse tendensene, mener L'Osservatore.

KNA

Haiti: invasjon "umoralsk og skandaløs"
I et hyrdebrev nylig sier Haitis biskoper at FNs prinsipielle ja til en invasjon på Haiti - ut fra Sikkerhetsrådets resolusjon 940 - er "umoralsk og skandaløs". Landet utgjør ingen trussel mot fred og sikkerhet i regionen, og det internasjonale samfunn har derfor ingen grunn til å gå til væpnet intervensjon. Det vil bare øke voldsspiralen i landet, skremme folk ytterligere og predisponere for opprør, skriver biskopene.

HERDER KORRESPONDENZ

Mette Andrésen o.p.: Quo vadis Europa?

3

"Det er ingen tilfeldighet at flere av de 'profeter' som i etterkrigstiden la grunnen for visjonen om et forenet Europa, var engasjerte kristne," noterer sr. *Mette Andrésen* i denne artikkelen. Siden 1972 er hun tilknyttet dominikanerordenens Europa-prosjekt i Brussel, ett av flere som er opptatt av 'et annerledes Europa' ut fra den overbevisning at "det kristne budskap har sin plass hver gang det handler om vår felles fremtid".

En dråpe i det europeiske hav

Mens svensker, finner og nordmenn lader opp foran sine respektive folkeavstemninger, går livet videre i Brussel uten nevneverdig interesse for om vi til neste år blir 13 eller 16 medlemsland. Problemene på dagsordenen er store nok som de er, og det dreier seg i første rekke om Europas økonomiske situasjon. Samtidig som andre, mer beskjedne instanser, tillater seg å stille spørsmål som riktignok angår vår felles europeiske fremtid, men som ikke utløser de store avisoverskrifter.

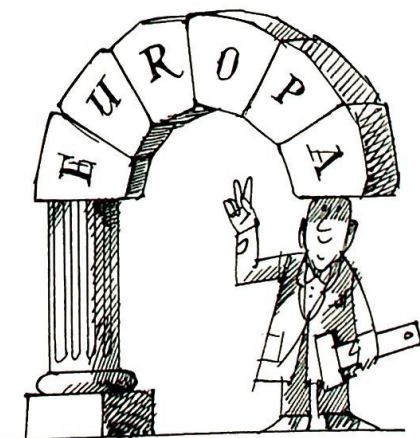
En dråpe i dette europeiske hav er Dominikanerordenens Europa-prosjekt ESPACES som ble satt i gang for tre år siden. Staben i Brussel består for tiden av tre dominikanere, henholdsvis fra Belgia, Frankrike og Nederland, og jeg selv, dominikanerinne fra Norge. I tillegg kommer franskmannen Bernard Durel, vel kjent blant mange i såvel Norge som i Sverige, der han har bodd i flere år, og som arbeider sammen med oss fra sitt kloster i Strasbourg.

Hva meg selv angår, er det ikke primært som norsk jeg befinner meg i Belgia, men som medlem av en orden som alltid har beskjeftiget seg

med viktige spørsmål i samtiden, og som dessuten så dagens lys i Europa og som sådan føler tilhørighet til og ansvar for dette kontinent.

En hanske til kirkene

Da derfor EU-presidenten Jacques Delors kastet hansken til kirkene og ba dem være seg sitt ansvar bevisst med arbeidet for å ta vare på Europas åndelige arv, svarte ordenen positivt på dette. Men det viser seg at det er et langt lerret å bleke, ikke minst fordi den ideologi som ligger til grunn for et forenet Europa, og som Robert Schuman,

Jean Monnet, Konrad Adenauer og andre med visjoner hadde for etterkrigstiden, synes å være kommet i bakgrunnen. Men det er ikke tilfeldig at flere av disse 'profetene' var engasjerte kristne: katolikkene Schuman og Adenauer og protestanter som Martin Niemöller og Marc Boegner. Robert Schuman skrev i sin tid at "demokratiet skylder kristendommen sin eksistens", og at "det fødtes den dag mennesket ble kalt til å realisere den menneskelige verdighet i individuell frihet, i respekt for hverandres rettigheter og ved å utøve nestekjærlighet overfor alle."

Et annerledes Europa: en økumenisk oppgave

Europa er i dag en smeltedigel av økonomiske og religiøse krefter, og det gjelder å finne balansen slik at menneskets behov og lengsler blir stillet på alle områder. Mens de teknologisk fremskritt raser fremover med en hastighet vi knapt aner konsekvensen av, står mennesket tilbake med sine evige, eksistensielle spørsmål: Hva er meningen med livet? Hvor går jeg hen?

På alle områder ønsker man å finne frem til etiske grunnholdninger for sitt liv, og i denne utfordringen er alle kirkesamfunn engasjert. Arbeidet for et 'annerledes' Europa er derfor i høy grad en økumenisk oppgave, og representanter for forskjellige kirkesamfunn møtes regelmessig med enkelte av president Delors' nære medarbeidere for å ta opp slike spørsmål av religiøs, etisk eller kulturell art. Den europeiske økumeniske kommisjon for kirke og samfunn (EECCS) har

Europa trenger nye former for solidaritet

Biskop Josef Homeyer av Hildesheim oppfordret nylig den europeiske union til å arbeide for å fremme nye former for solidaritet i Europa. Han oppfordret sitt eget land, som 1.juli overtok ledelsen i Europarådet, til å være pådriver i så måte overfor de andre medlemslandene. Han beklaget bl.a. at arbeidsløse "er satt utenfor" når det gjelder tariff-forhandlinger.

Andre områder hvor det gjelder å vise "hvilket samfunn vi bør være", er innvandrerpolitikk og en "felles kontroll over eksport av alle deler av rustningsindustrien", sa Homeyer. Som understreket at mennesket er mer enn en "økonomisk faktor" eller "menneskelig kapital", og at man må arbeide for at denne "merverdi" som mennesket representerer, kommer bedre til uttrykk på alle politikens områder.

Biskop Homeyer fant det også svært

beklagelig at den kulturelle dimensjon ved det europeiske samarbeidet ikke har særlig plass i "den mediepolitiske debatt", som er for konsentrert om konkurranseaspektet. Hva kirkene angår, er deres hovedoppgave i europeisk sammenheng å vise en klarere "fredsskapende og forsoningsfremmende profil". Forsoning bør være "ledetråden for det økumeniske arbeidet" i årene fremover, mente biskop Homeyer. KNA

4

arbeidet i Brussel og Strasbourg i vel 20 år, og har bl.a. til oppgave å informere kirkene og øke forståelsen for den internasjonale virkelighet. Den norske kirke har til nå ligget lavt i terrenget, men det er å håpe at den engasjerer seg sterkere underveis, uavhengig av hva resultatet av folkeavstemningen vil bli.

Jesuittenes OCIFE (Office d'Information et d'Initiative pour l'Europe) har vært til stede i Brussel i en årrekke og utgir et tidskrift på engelsk, tysk og fransk, der også en fra vår stab er med i redaksjonen. Ellers er Justitia et Pax, Caritas, Økumenisk Forum for Europas kristne kvinner og andre verdifulle samarbeidspartnere som gjør at røstene høres bedre når man skal ta opp viktige temaer vi alle er opptatt av.

Dette til tross kan vi allikevel ikke snakke om et 'Kirkenes Europa'. Ved siden av de økumeniske lærebestrebelsene i denne retning, finnes også virkningene av en stadig tiltagende avkristning. Vi kan f.eks. konstatere at det i Polen i fjor var en nedgang på 10% i rekrutteringen til presteseminarene. Men selv om Europa i dag ikke lenger *ipso facto* kan regnes som et kristent kontinent, søker et stort flertall - ifølge statistikken - noe å tro på, noe å leve for. Dessuten må vi ikke glemme at kristendommen er en vesentlig del av vår kulturarv, og som sådan vel verdt å ta vare på.

Sammen mot verdiløsheten

Hvis Norge velger å befinne seg i europeisk periferi, betyr det selvsagt ikke at vi kutter over våre røt-

ter, men vi risikerer å bli et samfunn og en kirke uten naturlige bånd til europeisk tanke- og åndsliv. Men det er kanskje denne tilknytning som gjør kristenfolket her hjemme skeptisk? Vil katolikkene bli for dominerende? Med sine 62% av EUs kristne, er katolikkene fremdeles for mange en trussel og EU selve 'Dyret i Åpenbaringen', som det fremgår av norsk presse for tiden.

Jeg tror allikevel ikke at faren for isolasjon er overhengende selv om vi skulle velge å si nei nok en gang. Men det synes meg å ville være en styrke at vi som kirker i Europa kan samles om vår kulturelle identitet, den som springer ut av kristen tro. Det det gjelder er å bekjempe den verdiløshet som truer våre samfunn, og vi har simpelthen ikke råd til å spille bort våre krefter på innbyrdes kiving.

Religionens funksjon uerstattelig

Quo vadis, Europa? Jeg tror det vil være viktig for oss i fremtiden å finne tilbake til en 'europeisk ånd' som både tar sitt utspring i vår klassiske gresk-romerske arv og i vesentlige elementer i kristendommen. Trass i at denne europeiske åndsarv i historiens løp ikke har maktet å forhindre divergerende retninger i å vokse frem med ortodoksien i øst og katolsk og protestantisk innflytelse i vest. For ikke å snakke om kriger religionene seg imellom også i vår europeiske samtid. Men menneskehetens historie viser at religionens funksjon er uerstattelig, og dette gjelder også det sosiale og kulturelle liv.

Det kristne budskap har sin plass

hver gang det handler om vår felles fremtid. Derfor må de kristne la sin røst høres under alle de spørsmål om reiser seg når det gjelder de omveltninger våre samfunn må tilpasse seg, det være seg på det etiske eller det økonomiske området. Problemene er, som vi vet, enorme, og det er et tankekors at det midt i Europa raser en krig vi ikke evner å stanse. Et demokrati blir heller ikke bygget på én dag, og etterdønnene fra kommunismens fall i øst skaper utrygghet og sosial elendighet.

De fleste nordmenn tilhører Den norske kirke. Men en kirke er ikke nasjonal, den er universell. Kirkens budskap retter seg til alle, og det betyr at vi ikke er oss selv nok, men at vi har som ansvar og oppgave å bringe Evangeliet ut.

Fremtiden: mer enn økonomi

Europas fremtid avhenger ikke bare av hvilke økonomiske kontrakter vi kan sette i gang, men også av hvordan vi best kan sikre fred og rettferdighet. Mange tror at evangelisering og misjon får bedre vilkår innen et samlet Europa. Dette er argumenter som sjelden kommer frem, selv blant kristenfolket, i vår hjemlige debatt.

Men hvis flertallet av kristne på Sør- og Vestlandet vil stemme nei ved høstens folkeavstemning, er det vel mer av økonomiske enn ideologiske årsaker. Overfor gruppen av tvilere derimot, gjelder det at det kommer flere argumenter på banen, deriblant viktigheten av den religiøse utvikling i fremtidens Europa.

Stopp produksjon av miner!

Medlemmer av barnehjelpsorganisasjonen "terre des hommes" anklager den tyske forbundsregjering for å bruke 100 millioner mark på forskning og videreutvikling av minesystemer. På verdensbasis blir daglig ca. 1.500 barn drept eller lemlestet av landminer. I stedet for å kaste bort offentlige midler på utvikling av miner, bør den tyske regjering benytte midlene til å fjerne miner i de "minesyke" land, mener "terre des hommes". KNA

Innvandrermyter

"Dette bør bidra til å fjerne en av de mange myter innvandrersaken har befestet, nemlig forestillingen om at innvandrersaken er særlig problematisk," skrev Arbeiderbladet for en tid siden på lederplass. Bakgrunnen var en undersøkelse blant Oslo-ungdom, gjennomført av "UNG-forsk - program for ungdomsforskning". Et av undersøkelsens mest interessante funn er at "ungdom med innvandrerbakgrunn fra den tredje verden er mindre

kriminelle enn annen ungdom".

Forklaringen bunner i religiøse holdninger, sier Tormod Øia ved UNG-forsk: "Muslimske ungdommer organiserer livet etter sin gudstro. De drikker også mye mindre alkohol og bruker mindre narkotiske stoffer. Selv om innvandrersaken ofte har dårlige odds med foreldre som er analfabeter og uten jobb, jobber de lenger med leksene og bruker bibliotekene oftere enn annen ungdom. De sliter hardt, men får det ikke helt til."

Om romersk liturgi og inkulturasjon

5

Inkulturasjon var et av stikkordene under sarsynoden om Afrika på forsommeren. Kort før synoden tok til, kom et Vatikan-dokument som nettopp hadde med sider ved dette problemkomplekset å gjøre: *Instruks om romersk liturgi og inkulturasjon* het det, utferdiget av Kongregasjonen for gudstjenester, med særlig sikte på U-land. Det er, dessverre, blitt liggende på St.Olavs skrivebord en tid, men her kommer hovedpunktene.

Så langt, men ikke lengre!

Inkulturasjon i form av bruk av morsmålet, lokal musikk, sang og kunst, gester og danser, er både mulig og ønskelig, heter det i dokumentet. Men Kirken kan ikke godta riter som inneholder elementer av magi, overtro, spirtisme, hevn eller seksuelle handlinger. Og visse deler av liturgien skal være ens og uforanderlige i hele verdenskirken, så som antall og innhold av de syv sakramentene, søndagen som helligdag, påskefesten og det liturgiske år. Og liturgiens bibeltekster må ikke erstattes av tekster fra andre religioner selv om mange slike tekster har stor religiøs verdi.

Bruk av tradisjonelle skikker trenger "en renselse og om nødvendig et brudd", heter det i instruksjonen. Som understreker at man må unngå tvetydighet: Liturgiske gester, klær og handlinger må ikke gi mistanke om at "bestemte riter under de kristnes gudstjeneste har samme betydning som før evangeliseringen".

Bispekonferansenes spillerom

Det er opp til de enkelte bispekonferanser, evt. i samarbeid med Vatikanet, å forberede evt. endringer i liturgien. Her gjelder det å avveie om endringene kan bidra til å berike forståelsen for den liturgiske handling eller om de snarere kan skade troen og fromheten.

Formålet med all inkulturasjon må være å tydeliggjøre det hellige som de liturgiske tekster og riter skal tjene. De enkelte bispekonferanser har her et visst spillerom, særlig når det gjelder legfolkets bidrag til liturgien: ærbødighetsuttrykk ved alteret og overfor evangelieboken, sangtekster, handlinger i forbindelse med offertoriet, komunionen, fredshilsenen og betingelsene for mottagelse av kalken. Det er også mulighet for lokal tilpasning ved andre sakramenter og sakramentalier, særlig når det gjelder dåpen, men også ved bryllup og begravelse.

Også når det gjelder altermaterialer og liturgiske kar og klær har bispekonferansene ganske stort spillerom. Men rammen om det hele må være enheten i den romerske ritus - det dreier seg ikke om å skape en slags "nye ritusfamilier", understreker dokumentet. Og hverken prester eller legfolk kan etter eget forogdtbefinnende fjerne, tilføye eller endre noe i liturgien

Oversettelse av de liturgiske tekster til morsmålet er selve stammen i inkulturasjonen, og den felles messebok skal være både "tegn på og middel til kirkelig enhet" selv om det gis plass til forskjeller og lokal tilpasning.

Det er i år 30 år siden Det 2. Vatikankonsil vedtok den nye liturgi-konstitusjon, *Sacrosanctum concilium*, og årets dokument er det fjerde i rek-

ken av instruksjoner som søker å sette tankene fra den gang ut i livet. De utkom i 1964, 1967 og 1970.

Replikk til ettertanke

En ansluttende fotnote: I et møte med journalister under Afrikasynoden i våres minnet erkebiskop Christian Wiyghan Tumi fra Kamerun om at Roma allerede på 600-tallet hadde gitt sine misjonærer instruks om ikke å forkaste noe i de lokale kulturer med mindre det var i direkte konflikt med evangeliet. Disse retningslinjene ble langt på vei ignorert, og helt frem til Det 2. Vatikankonsil var det f.eks. forbudt å bruke trommer i forbindelse med liturgien i Afrika. "I den forbindelse," sa erkebiskop Tumi, "er det verd å minne om at den europeiske versjonen av katolisismen har brukt og fremdeles bruker liturgiske klær som er en tillempling av hedenske kledbon, og at monstansen har sine røtter i tilbedelse av solen." Om en fem års tid håper erkebiskop Tumi å oppleve "at Afrika føler seg hjemme i kirken", for "da Gud skapte Afrika, lot han noe av seg selv være igjen der".

Trommene kaller til messe i et karmelittkloster i Afrika. Foto: KNA

Mozambique: 1.7 millioner

flyktninger vender hjem

Etter år med borgerkrig er det duket for de første demokratiske valg i Mozambique i oktober. Men det skal mye til for å lege krigens sår; uhyrlig mange menneskeliv er gått tapt, og selve samfunnsveven er ødelagt. Nå skal rundt 1.7 millioner flyktninger tilbakeføres, et arbeide som FNs høykommissær for flyktninger skal organisere.

En viktig samarbeidspartner her er ICMC, International Catholic Migration Commission, leser vi i ICMCs nyhetsbulletin.

Integreringsprogrammet som ICMC arbeider med, omfatter både psykologisk omsorg og fysisk hjelp som brønngraving, helsetjenester, sanitære forhold og skolebygg samt spesielle opplegg for særlig sårbare grupper som demobiliserte soldater og barnesoldater, som var et vanlig trekk ved borgerkrigen. Her kan f.eks. kredittsystemer hjelpe folk å etablere småbedrifter. Det må også satses på opplysningsprogrammer om helse, menneskerettigheter og oppdragelse til politisk deltagelse.

Trygg identitet

“Hva skjer når vi møtes ansikt til ansikt med mennesker som tror noe annet enn oss selv? Vi kan vinne mye, men vi kan også tape mye,” sier teologiprofessor Notto R. Thelle i samtale med Baptistforbundets avis Banneret.

“Grøftene å falle i er at vi kan trekke

6 Kirken og familieplanlegging: Tid for revisjon?

I fjor var det 'sølvjubileum' for pave Paul VI's rundskriv *Humanae vitae*, et dokument som sier mye innsiktsfullt og vakkert om familieliv og kjærlighet, men som er mest kjent for sitt klare nei til kunstig prevensjon. Pave Johannes Paul II følger denne linje, senest i fjorårets moralencyklika *Veritatis splendor*, i årets *Brev til familiene* samt andre uttalelser i forbindelse med FNs familieår. Men det finnes andre syn på saken innen hierarkiet. Og blant teologer.

Biskoppelige stemmer

Under et foredrag i Zürich i 1992 om emnet “Konsilets oppbrudd - hva ble det til?” oppfordret Wiens hjelpebiskop, *Helmut Krätzl*, kirken til å gjennomtenke på nytt sin lære om prevensjon. Forbudet mot kunstig pervensjon, slik det er formulert i *Humanae vitae*, er, ifølge Krätzl, “et klassisk eksempel” på at en lære forkynt av kirkens autentiske læreembede “helt fra begynnelsen av neppe er blitt 'mottatt' av de troende”.

I en debatt, også i 1992, med Troskjongregasjonens kardinal *Ratzinger* kalte Wiens 'gammel-erkebiskop', kardinal *König*, skillet mellom 'kunstig' og 'naturlig' prevensjon for “en noe irriterende distinksjon”, ifølge det italienske månedsmagasinet “Gesu”. Når det gjelder familieplanlegging, er vi “endt opp i en falskehals først og fremst på grunn av denne distinksjonen mellom 'kunstig' og 'naturlig, som om det fra et moralsk siktepunkt er viktig hvilket 'triks' man bruker for å lure naturen”, sa kardinalen.

Og på fallrepet av fjoråret opp-

fordret biskopen av Limburg, *Franz Kamphaus*, kirken til å tenke gjennom saken på nytt. Det kirken hittil har sagt, er ikke tilstrekkelig, mener han. Han fremholder at selv om han personlig holder naturlig familieplanlegging for rett og riktig, bør man betenke at for mange katolikker er denne metoden slett ikke uten problemer, og at den er særlig vanskelig å formidle til fattige i den såkalte tredje verden. Medisinsk sett er denne metoden den minst betenkelige, fremholder biskopen, men den forutsetter altså at begge parter er klart motivert. Hva om den ene part ikke er?

Ikke bare et tenkt tilfelle

Og her trenger man ikke gå så langt som til tradisjonell latin-amerikansk *machismo*, (eller dens afrikanske motstykke) som har liten sans for den selvdisiplin og de restriksjoner naturmetoden krever, for å se problemene. La oss tenke oss, skrev fransiskanerpater *Hermann-Josef Lauter* i den tyske ukeavisen “Rheinischer Merkur” for en tid siden, at en kvinne kommer til sin sjelesørger og sier: “Jeg har fire

barn og er ikke frisk. Legen sier at jeg ikke må få flere barn, men det tar ikke min mann hensyn til.” Hvis det virkelig er slik det pavelige læreembede sier, at all såkalt kunstig prevensjon er en “i seg selv ond handling” som ikke under noen omstendighet kan rettfærdiggjøres, da måtte vedkommende sjelesørger si til kvinnen at hun nok må være forberedt på et mulig svangerskap og fullføre det selv om det skulle gå på livet løs. “Så skarpt må man formulere problemet, om man virkelig vil tenke gjennom saken”, noterer Laufer.

Humanae vitae førte langt på vei til en krise mellom læreembedet og deler av kirkefolket. Spenningen er der fremdeles: Fjorårets moralencyklika, *Veritatis splendor*; understreket på nytt forbudet mot kunstig prevensjon, og det gjør også det “Brev til familien” paven har skrevet i anledning FNs familieår, et brev rettet til “hver enkelt familie i alle deler av verden”. Spenningsforholdet har bl.a. ført til at teologene har gravet frem igjen det viktige teologiske begrepet 'resepsjon': Dersom et læreutsagn selv over tid ikke 'tas imot' og innforlives av de troende, kan det være et tegn på at læren muligens ikke stemmer.

Motargumentet fra lærehold mot et slikt syn er at trossannheter og morallære ikke er et spørsmål om flertallsbeslutninger. Det stemmer, sier Laufer. “Men det bør samtidig stemme til ettertanke at flertallet av pave Paul VI's rådgivere under utarbeidelse av *Humanae vitae* gikk inn for at kirken nå burde revidere sin lære om kunstig prevensjon.”

oss tilbake og dyrke vår egen mark, eller vi kan utviske vår egen tro og identitet helt for å møte andre. Å møte andre med hele oss som den vi er, bygger på at vi har en trygg identitet i hva og hvem vi tror på. Om vi har en identitet, kan vi hengi oss med hjer-te, munn og hender.”

Mange kristne er slitne. . .

“Vår problemorienterte teologi og vår kris-tenaktivistiske livsholdning har blitt en tung bær for mange, med tilsvarende ‘åndenød’. Mange kristne er slitne av å gjøre og mene noe hele tiden,” skriver redaktør Øystein Bjørdal. Han minner om at det er hjelp å finne i mystikken og kristen dypme-ditasjon.

“Stinissen og den mystiske tradisjon vil hjelpe oss til å hvile fra alle funderingene. Ved å dempe ned tankemaskineriet og akti-vitetsjaget kan vi nå fram til stillheten bakenfor og bortenfor tankene. Ikke for å bli sløve og ukritiske, men for å samle oss og være konstruktive og trygge i det vi er og gjør.” LUTHERSK KIRKETIDENDE

Spenningsforhold mellom liv og lære

Mot den bakgrunn virker det, ifølge Laufer, noe overdrevet, når det i *Veritatis splendor* (nr.112) heter at “det faktum at mange troende handler uten å følge læreembedets lære, eller at de med urette holder en handlemåte for å være moralsk forsvarlig til tross for at deres hyr-der har erklært den for å være i strid med Guds lov, kan ikke være noe holdbart argument for å tilba-kevisse sannheten i de normer kir-ken forfekter. Bekreftelsen av moralske normer hører ikke inn under de empiriske metodens områ-de.”

“Og dog allikevel,” noterer Laufer, “at bosniske kvinner som står i fare for å bli voldtatt, ikke skulle kunne bruke P-piller, tør selv trofaste kirkegjengere og ellers kir-keetro mennesker bestride. De fleste moralteologer vil være av samme mening. Siden læreembedets argu-menter mot kunstig prevensjon selv for fagfolk ikke er like innlysende, har man her og der begynt å lure på om læreembedets hårdnakkede fastholdelse av forbud og argumen-ter snarere bunner i tradisjonen enn i saken selv.”

Husk Galilei-saken!

Laufer siterer den amerikanske moralteologen *Richard A. Mc-Cormick* i en artikkel om “*Humanae vitae* 25 år etter”: “Etter mitt syn er hele problematikken omkring kirkens lære om preven-sjon først og fremst et spørsmål om autoritet. Med det mener jeg at enhver analyse, konklusjon eller fremgangsmåte som stiller spørs-

målstegn ved tidligere autoritative uttalelser i denne saken, blir avvist nettopp fordi de stiller spørsmål-tegn. Enhver modifisering av en tidligere autoritet oppfattes som et angrep på dagens autoritet. Bak en slik holdning gjemmer det seg en historisk uholdbar triumfalisme, nemlig den forestilling at det offisi-elle kirkelige læreembede alltid har rett, aldri tar feil, at dets formuleringer alltid gjelder.”

Fullt så retthaversk er nå lære-embedet ikke, noterer Laufer avslutningsvis. Tross alt har pave Johannes Paul II overfor allverden medgitt at man tok feil når det gjaldt Galilei. Kanskje vil det også en gang hete om den kirkelige morallære om familieplanlegging: “Og den beveger seg dog.”

Vi må snakke om saken!

Så langt dominikaneren Laufer. Som også kunne sitert andre meningsberettigede til støtte for sitt kritiske blikk på kirkens offisielle standpunkt. Allerede under bispe-synoden i 1980 om familien under-streket Englands kardinal *Hume* at når det gjelder ekteskapets sakra-ment, utgjør de som lever dette sakrament, “en autentisk *fons theo-logiae* (teologisk kilde)”, og at kir-kens ledere må ta det alvorlig at mange gode katolske ektefolk “ikke vil godta at bruk av kunstig prevensjon alltid og under alle omstendigheter er *intrinsice dishonestum* “. Han anbefalte synodefe-drene å “lytte til alle de forskjellige synspunkter” for å finne veien fremover.

Og *erkebiskop Quinn* av San Francisco minnet om at kirken “all-

tid har anerkjent det prinsipp at læreutsagn utvikles”, og henviste bl.a. til synet på bibelstudier og på religionsfrihet. “Problemene om-kring kirkens lære om prevensjon blir ikke løst og blir heller ikke mindre ved kun å gjenta gamle standpunkter eller late som om det ikke finnes dissens,” sa biskop *Quinn*. Lignende ord fra *Quinn*s bispekollega *Untener* fra *Saginaw, Michigan*, under de amerikanske biskopers høstmøte i 1990: “Mange vil sammenligne oss (dvs. bisko-pene) med en familie som ikke fungerer, som ikke kan snakke åpent om problemer alle vet er der.”

Men for pave Johannes Paul er saken altså ikke oppe til diskusjon. Under en Vatikankonferanse i 1987 om ansvarlig foreldreskap fastslo han at “kirkens lære om prevensjon hører ikke til den kategori saker som er åpne for fri diskusjon blant teologene. Å lære det motsatte innebærer å lede ektefellers moral-ske samvittighet på villspor” (*L'Osservatore Romano* 6. juli 1987, engelsk utgave). Og i fjor-årets moralencyklika gjentar han sin forforgjenger pave Paul VI's for-bud i *Humanae vitae*.

Tekst til oppbyggelse - og revisjon?

Før vi forlater emnet, tilbake til dominikanerpater Laufer. Hadde han hatt mere plass til disposisjon enn sin lille spalte, samt hatt et annet siktepunkt med sin artikkel, ville han kanskje valgt å sitere litt mer fra *Richard A. McCormack*s artikkel i anledning *Humanae vita-eas* 'sølvjubileum', som underteg-

Vender kirken ryggen på grunn av presten

“Nordmenn kommuniserer i påfallende grad om religion gjennom sin relasjon til presten,” sier første-amanuensis Knut Lundby i Tidsskrift for kirke, religion og samfunn.

“En prest som ikke svarer skikkelig på en henvendelse, selv om det måtte være langt utenom kontortid, eller en prest som

forsøker å bruke sin posisjon til å utøve makt, kan velte hele forholdet til kirken og religionen for den det gjelder.

I mange tilfeller kan folk ha grunn til å reagere, men i andre situasjoner synes det mer som om tilfeldige erfaringer blir påskudd til å vende kirken ryggen og skru troen av eller ned på sparebluss,” mener Lundby.

Kunsten: en inngang til kristendommen

“Å ta i bruk nye former og gamle, glemte riter, åpner nye muligheter for kontakt mellom mennesket og det guddommelige,” sier teatersjef Ola. B. Johannessen til bladet Akt som utgis av Norges Kristelige Studenterforbund. “Kunsten er ofte den sterkeste inngangen til kristendomme.”

8

nede fant i sin helhet i de amerikanske jesuitters tidsskrift *America* (17. juli -93). I det avsluttende avsnitt minner McCormack nemlig om at uenighet på dette éne punkt, prevensjon, ikke må stenge for det faktum at encyklikaen “formulerer vesentlige verdier som alle de disputerende parter er enige om og ønsker å beskytte: ekteskapets helighet, generøs og ansvarlig åpenhet for videregivelse av livet, de menneskelige uttrykk for ekteskapelig kjærlighet, trofasthet og stabilitet innen ekteskapet og respekt for livet. Om disse perspektivene blir borte i debatten om hvilke midler som er tillatt når det gjelder familieplanlegging - og jeg er redd at så har skjedd - da har vi, i tillegg til det ubehag polariseringen innebærer, også fått den tragedie at viktige ting er blitt irrelevante. Dersom spørsmålet om midler har visket ut det mer grunnleggende budskap, er det en tingenes tilstand som kun Den Hellige Ånd vil kunne fri oss ut av “.

Gode grunner til å ta den 25 år gamle tekst frem igjen nå i familieåret - til oppbyggelse. Og eventuelt revisjon, mener altså flere høyst meningsberettigede katolske herrer.

UKJ

Kirken i India:

Rettferdige kår for arbeiderne!

Den organiserte del av arbeidsstokken i India hører til verdens best stilte og mest høyrøstede fagorganiserte, noterte den katolske ukeavisen *Indian Currents*, som utgis i New Dehli, på lederplass nylig. “Mindre arbeid, mere lønn, er tendensen.” Men det er bare 25% av landets ca. 250 millioner arbeidere som er organisert. “Og de uorganiserte har ingen stemme og ingen som bryr seg om.” De fleste holder til på landsbygden, mange av dem er regelrette slavearbeidere; til tross for at slikt offisielt er avskaffet, øker omfanget. Arbeidernes liv er en daglig kamp for å overleve, mulighetene for utdanning, helse-tjenester, bolig og rettferdig behandling er ikke menneskeverdige; de fleste av disse arbeiderne er analfabeter og lever under fattigdomsgrensen.

De uorganiserte arbeiderne i byene har det ikke stort bedre, selv om det heter seg så, og mange trekker til byene av den grunn. Også disse utnyttes grovt: Lønnsavtaler overholdes ikke, og til tross for lovfestet minimumslønn, får arbeiderne oftest bare halvparten av det de har krav på - kvinnelige arbeidere ikke det en gang, og all offentlig kontroll er særdeles “myk”. Det store flertall av de uorganiserte er

kasteløse, stammetilhørige, kvinner og barn. “Griskhet og maktbrynde, de to store 'solidaritetsfiender' pave Johannes Paul II påpeker i sin sosialencyklikau fra 1987, har ødelagt de verdier som skal til for å bygge et rettferdig og fredelig samfunn”, noterer *Indian Currents*.

Ny kurs og kraftig skyts

I 1992 kom Den indiske bispekonferanse med en kraftig appell til kirken om å fokusere spesielt på kasteløse, kvinners og uorganiserte arbeideres kår. Det bidro bl.a. til at de indiske jesuitter nå har utdanning for de fattige øverst på prioriteringslisten for sitt velrenommerte skoleverk - hittil har de særlig hatt elever fra de øvre samfunnslag, en stor del av dem ikke-katolikker.

I en uttalelse til 1. mai i år fra de indiske biskoper finner vi følgende kraftige skyts: Det blir ikke indre fred før India har gjennomgått en grunnleggende sosial reform; den måten arbeiderklassen utnyttes på, er det største hinder for fredelig nasjonalt samliv; landets økonomiske politikk fører bl.a. til at mange menn blir alkoholikere og mange kvinner prostituerer seg.

Uansett hvor overgripene skjer
"Vi som er Guds forvaltere, må reise oss som voktere for menneskerettigheter, uansett hvor overgrepene skjer og hvem som er ofre," sier diplomat Knut Wollbæk i samtale med bladet Santalen. "Skal vi bare rope om overgrep på kristne, så bryter vi med vårt eget menneskesyn om at alle er unike skapninger."

Pisk og galge

"Den amerikanske unggutten Michael Fay ble straffet med fire piskeslag i Singapore fordi han under et besøk ramponerte fire biler med spraymaling.

Pisking som straffemetode anses i vestlige land med rette som barbarisk og kritikkverdigg. Reaksjonene i USA var svært sterke. Det ble oppfordret til handelsboikott av Singapore, og president Clinton rettet en

appell til de lokale myndigheter om å avstå fra sine umenneskelige hensikter.

I USA henrettes stadig flere forbrytere. Noen av disse er på Michael Fays alder, og en betydelig opinion arbeider for at også barn skal kunne idømmes dødsstraff. Man bør ikke kaste sten når man selv sitter i glasshus," skriver Levi Fragell i humanetikernes tidsskrift Humanist.

Brian McNeil c.r.v.: LESEFRUKTER

9

Noen av kirkehistoriens største skikkelser kan virke litt skremmende på en leser som ønsker å bli kjent med dem, nettopp fordi de skrev så mange bøker. Det er slett ikke lett å ha følelsen av å "forstå" en Augustin eller en Bernhard av Clairvaux. Hvem har oversikt over så stort et litterært verk som vi finner f.eks. hos Hildegard av Bingen eller Jakob av Sarugh? For ikke å snakke om modernere teologer som Karl Rahner og Hans Urs von Balthasar, eller for den saks skyld pave Johannes Paul II...

En av de viktigste tjenester man kan gjøre for andre i kirken, er å gi en god innføring og orientering, slik at andre får lyst til å lese de store navn fra kirkehistorien. En av de utvilsomt største "fedre" i vårt århundre har vært kardinal John Henry Newman (1801-1890), og jubileet for hans død har gitt oss to utmerkede bøker, Ian Kers "John Henry Newman: a biography" og Sheridan Gilleys "Newman and his age". Siden den personlige erfaring var så vesentlig for Newman, tar begge bøker en biografisk form. Ker gir en grundigere innføring i Newmans tanker, Gilley gir oss en bredere forståelse av den historiske rammen Newman tenkte og skrev i. På denne måte kan man si at de utfyller hverandre. Hvis man må velge en av dem, da er det kanskje bedre å begynne med Sheridan Gilley. (Det er kanskje heller ikke uinteressant å nevne at han gikk den samme vei som Newman, fra Den anglikanske kirke til Den katolske kirke, etter å ha skrevet denne bok.)

Hvilket inntrykk gjør disse biografiene på leseren? Man har inntrykk av en meget sammensatt personlighet, en mann som nesten måtte innta en posisjon i opposisjonen til den rådende anglikanske eller katolske ideologi. Det var nemlig hans oppdrag å avsløre den ideologi, først som anglikansk teolog, og senere som katolsk teolog, mot alle i Oxford eller i Roma som trodde at de likesom hadde "forpaktet" sannheten. Newmans teologi har dype røtter i hans studium av kirkefedrene, men dette er en teologi formidlet gjennom en akutt psykologisk sensibilitet. De rådende teologer i hans tid så med skeptisk blick på slike faktorer, men tiden har vist at det var Newman, ikke hans protestantiske eller katolske motparter, som skrev en veivisende teologi.

Hans mest kjente hymne, "Leid, milde Ijos", er en meget interessant tekst, nettopp fordi den aldri nevner Gud. "Ljoset" forblir noe ubestemt. Denne hymnen ble sunget med den samme iver og glede på humanetikernes kongresser i England og i norske bedehus. Den ble bare tolket på forskjellig måte! Men hvis man tenker litt dypere på hva dette betyr, ser man at Newman maktet å sette ord på en menneskelig lengsel etter trygghet, etter det guddommelige, uten å måtte spesifisere det han selv trodde, nemlig at denne lengselen tilfredstilles bare hos Jesus Kristus og i hans kirke. Et slik ubestemt språk var ikke akseptabelt i Oxford og Roma.

Pave Leo XIII utnevnte Newman til kardinal i 1879, til tross for den engelske kardinal Mannings forsøk på å forhindre dette. (Vi har sett det

samme i 1988, da Johannes Paul II utnevnte von Balthasar til kardinal, til tross for mange konservatives protester.) I begge tilfeller ville paven si at denne teologi var katolsk. Dermed kunne Newmans tanker bli fruktbare i kirken og forberede veien til Det annet Vatikankonsil. Vi må håpe at det samme gjelder den eksplosive og fruktbare kraft i von Balthasars tanker...

Ian Ker

JOHN HENRY NEWMAN.

A BIOGRAPHY

Oxford University Press 1988.

Sheridan Gilleys

NEWMAN AND HIS AGE

Darton, Longman & Todd 1990

John Henry Newman (1801 - 1890)

Fri presse, fritt samfunn

I Afrika hersker for tiden den rene radio-, fjernsyn- og video-eufori, særlig sør for Sahara yngler programmer og sendestasjoner, mens pressen derimot arbeider tungt. Dette misforholdet var nylig emne for en Kongress for afrikanske katolske journalister i Dakar. Her viste man bl.a. til at en fri presse forutsetter frie samfunnsforhold, men de finnes langt på vei ikke i Afrika. Bare ni land kan regnes for demokratiske etter vesteuropeisk målestok: Sør-Afrika,

Botswana, Benin, Mali, Burkina Faso, Cap Verde, Mauritius, Seyschellene og Guinea-Conakry. Den største hindring for pressen er fremdeles analfabetismen.

Det finnes, ifølge UCIP (Union Catholique International de la Presse), katolske aviser i 32 av Afrikas 54 land, men opplagene er til dels svært små. Mange er journalistisk dårlige. Et "uthengsskilt" i det engelsktalende Øst-Afrika er magasinet "New People", som utgis i Nairobi med et opplag på 30.000. Den eldste og eneste

katolske dagsavisen, "Munno" (20.000), finnes i Uganda. Av de mer ansette fransk-språklige bør nevnes "Semaine Africaine" i Brazzaville og "la Croix de Benin", hver med opplag på rundt 30.000. Ghanas ukentlige "Catholic Standard" (30.000) hører med i dette gode selskap. I Nigeria har familiebladet "Ambassador" som utgis av ordenskongregasjoner, et opplag på 100.000. CHRIST IN DER GEGENWART

10

På gjesteplass: KIRKENS TUSEN ÅR

På få år er det nå planlagt en rekke brede markeringer av Kirkens grunnleggelse i Norge for tusen år siden. Fra den vakre feiringen i Borre i sommer, til hovedfesten på Stiklestad ved Olsok om 36 år, vil det strekke seg en kjede med markeringer av Kirkens tusen år her nord.

Foreløpig er disse feiringene klare: Moster og Fjære ved pinse 1995, Hole ved Olsok 1995 (1000 år siden Olav Haraldssons fødsel), Selja (Hellig Sunniva) og Drageid i 1996-1997, Trondheim i 1997 (byen 1000 år), Moster i 2024 (kristenretten) og Stiklestad og Trondheim i 2030 (1000 år siden Olav Haraldssons martyrdød).

Dette er vokst frem uten initiativ fra Den norske kirkes sentrale ledelse.

Mens bispemøte og sentrale råd sjelden ser de lange linjene i sitt hverdagsstrev, har det gudskjelov vist seg at det ikke alltid gjelder by- og bygdefolk, enkeltprester og enkeltbisper. Uten slike innsats ville neppe tusenårsfeiringene ha kommet. Fra høsten 1993 er Den norske kirkes bispemøte i noen grad kommet med, ved et vedtak som betegner Mosterfesten neste år som riksjubileum. Samtidig har et annet organ i kirkeledelsen, Kirkerådet, påtatt seg en viss samordning.

Nettopp feiringen ved Moster gamle kirke på Bømlo neste år, ser ut til å ha vært en utløsende faktor for flere av tusenårsfestene. Miljøet rundt Mostraspelet har allerede i mange år levede gjort det som skjedde på stedet i 995. Da gikk Olav Tryggvasson i land der og startet kirkebygging (og politisk

Detalj av jomfru Marias kroning i Tanum middelalderkirke.

erobring) i kystområdene. Også konger før ham hadde gjort det, både på Vestlandet og i Oslofjordområdet. Men fra 995 kan man nok regne med en sammenhengende kristen gudstjenestefeiring på norsk jord til denne dag.

Gjennom stiftelsen "Kyrkja i Noreg 1000 år" har Mostermiljøet langt på vei lyktes i å tenke så stort om feiringen som de tusen år krever. I hovedkomiteen sitter både biskop, fylkesmann, sogneprest og representant for kommunen, mens såvel Den katolske kirke som protestantiske frikirker er med i andre organer. Den mest fremtredende utenlandske gjesten på Moster vil være kardinal Edward I. Cassidy, formannen i Det pavelige råd for kristen enhet.

Og da er vi ved et kjernepunkt, i Mosterfesten som i de øvrige tusenårsfeiringene: Den norske kirke, det kirkesamfunn som er den naturlige initiativtaker og pådriver, utgjør ikke selv i tilstrekkelig grad en kontinuitet gjennom alle disse årene. Når det gjelder forvaltning av kirkebygninger, ansvar for gudstjenestefeiring landet over og grunnleggende nasjonal struktur, er

Den norske kirke av i dag - via Den dansk-norske kirke i 1537-1814 - en forlengelse av Den romersk-katolske kirke i Norge i 1537. Men når det kommer til for eksempel kirkeinteriør, liturgi, fromhetstradisjoner og sammenheng mellom nasjonal og internasjonal kirkestruktur, representerer Den norske kirke av i dag i stor grad et brudd med første halvpart av Kirkens tusen år i landet.

Inntil for få tiår siden var det lite man kunne gjøre fra eller til med dette. I 1930 var klimaet slik at Den norske kirke og Den katolske kirke i Norge markerte 900-årsminnet for Olavs død hver for seg. Dermed kunne begge parter lett komme i skade for å skape inntrykk av alene å representere kontinuiteten.

Når de to kirkesamfunnene idag samarbeider om for eksempel Mosterfesten, skulle faren for dette være over. Det er jo bare ved å hekte den katolske og den lutherske tradisjon i Norge sammen, og ved åpent å omtale begge disse deler av arven - og brudene mellom dem, at de tusen årene fremstår som en kontinuitet. Den norske kir-

Oivind Østang er cand.philol., har vært journalist i "Vår Kirke" og redaktør for Den norske kirkes informasjonstjeneste i 1980-86 og 1988-91. Han er nå informasjonssjef ved statsministerens kontor.

Prestevigsler i Kinas undergrunnskirke
Ifølge rapporter skal tilsammen 71 prester ha blitt vigset av Kinas katolske undergrunnskirke siden begynnelsen av året. Man frykter at regjeringen vil slå til overfor kirken og ønsker derfor å ruste seg. De nye prestene har studert i hemmelighet i syv år, melder det katolske nyhetsbyrået UCAN i Bangkok.

Ifølge UCANs kilder er kvaliteten på presteutdannelsen økt betydelig de siste årene til tross for små ressurser og kon-

stante trusler fra regimet. For ikke å tiltrekke seg myndighetenes oppmerksomhet, skiftet man stadig undervisningssted.

I juli ble syv prester vigset av en biskop som selv var blitt hemmelig vigset i Boading - et senter for katolske grupperinger som nekter å bli medlemmer av den offisielle og statskontrollerte katolske kirke. Prestene, som er fra 28 til 45 år, er nå på plass i fjernliggende menigheter i fjellområdene i det nordlige Kina. THE TABLET

Emne for neste års verdensungdomsstevne

Mottoet for neste års verdensungdomsstevne blir: "Slik Faderen har sendt meg, sender jeg også dere." Det finner sted i Manila på Filippinene i tiden 10. til 15. januar. Pave Johannes Paul II inviterer ungdom og unge voksne fra hele verden til å delta. CHRIST IN DER GEGENWART

ke ser imidlertid ut til å ha et stykke igjen før dette er erkjent i praksis.

Annerledes kan det neppe forklares at det foreløpige materialet for Mosterfesten understreker sammenhengende norsk gudstjenestefeiring siden 995 - men uten engang å antyde de liturgiske bruddene underveis. Samtidig inviteres alle kirkesamfunn til å delta i tusenårsfeiringene - men uten at det engang antydes at Den katolske kirke har en nokså annerledes plass i bildet enn de protestantiske frikirkenes.

Forklaringen ser ut til å være at Den norske kirke slites mellom forpliktelsen til å fastholde den lutherske identitet - noe som gjør tiden før 1537 til et problem, og ønsket om å fremholde de lange linjene i Norges kirkearv - noe som gjør tiden før 1537 til en stor rikdom. Resultatet blir ofte at de lange linjene omtales uten engang en bisetning om den lutherske reformasjon, mens tusenårsarven er fraværende når den lutherske identitet er tema.

Mosterfesten og de andre tusenårsfeiringene utfordrer Den norske kirke til å legge dette splittede selvbildet bak seg. Det kan vanskelig skje på annen måte enn ved at det lutherske og det statskirkelige i noen grad nedtones i forhold til det historiske og det universelle.

De lutherske kirkeledere som tar de nødvendige skritt i denne retning, løper ingen stor risiko. Brede lag i folket er forlenget modne for økt katolsk-luthersk forsoning, og har vel knapt nok noen gang vært så patent-lutherske som deres ledere har trodd et århundres tid. De katolske kirkeledere som møter sine lutherske søsken på denne veien, løper heller ingen stor risiko. De kan snarere få hjelp til å vise sitt etterhvert svært farverike kirkefelleskap at det er i en tusenårig europeisk og norsk tradisjon Norges katolikker i dag lever.

Øivind Østang

Svensk monopol på Birgitta?

I utgangspunktet er det absolutt forståelig at interessen for Den hellige Birgitta har vært spesielt stor i Sverige - på katolsk såvel som luthersk hold. Men sett i lys av tausheten omkring viktige Birgittabegivenheter her til lands, spør en seg uvegerlig om svenskene har blitt innrømmet et slags monopol på dette området.

Høsten 1991 ble 600 års-minnet for Birgittas kanonisering feiret. I denne forbindelse fikk en gudstjeneste i Peterskirken hvor pave Johannes Paul II celebrerte sammen med bla. de lutherske erkebiskopene i Sverige og Finland mye oppmerksomhet. Men i tilknytning til jubileet ble det også arrangert et stort symposium over temaet "Santa Brigida - Profeta dei tempi nuovi".

Nå foreligger aktene fra dette symposiet - i en vakker og uhyre innholdsrik bok med tittelen "Saint Bridget - Prophetess of New Ages" (utgitt av Casa Generalizia Suore Santa Brigida, Roma 1993). Blant de nesten 40 bidragene merker en seg bla. innlegg av kardinal Ratzinger, Kari E. Børresen, Peter Dinzlberger, Tore Nyberg, Gianfranco Poli og Caesarius Cavallin - sammen med en lang rekke andre dignitærer fra kirke, forskning og politikk.

Det vil her overhodet ikke være mulig å gå inn på den foreliggende publikasjonens innhold i detalj. Jeg nøyer meg med å nevne at boka klart dokumenterer at det for tiden

finnes en betydelig interesse for Sta. Birgitta - i forskningsmessig såvel som kirkelig og kulturell sammenheng. Flere av bidragsyterne legger også vekt på Birgittaskikkelsens økumeniske relevans.

Så langt synes interessen for Birgitta å ha vært nokså begrenset her til lands. Men boka fra symposiet i Roma vil kunne hjelpe oss til å sette oss inn i Birgitta-tradisjonen og dens betydning i et historisk og aktuelt perspektiv. Jeg er sikker på at svenskene mer enn gjerne deler sin arv på dette feltet med oss.

Ola Tjørhom.

Den hellige Birgitta med pilegrimsstav og -hatt, i hånden boken med hennes egne 'åpenbaringer'. Tysk tresnitt fra 14-tallet, nå i Vatikanbiblioteket.

Kardinal Hume på viktig synodepost. Pave Johannes Paul II har bedt Englands kardinal Basil Hume, biskop av Westminster, om å være hovedordstyrer under synoden om "det gudviede liv - ordenslivets plass i kirken og verden". Det blir kardinal Hume som holder åpningstalen som på mange måter vil angi tonen for synoden. Han vil også ha ansvaret for å trekke ut av de første to ukers 'talemaraton' de emner som vil bli retningsgivende for

de videre diskusjoner i de enkelte arbeidsgruppene.

Blant ordensfolk er det stor tilfredshet med at nettopp kardinal Hume har fått denne oppgaven. Hume er selv benediktiner og håper fremdeles at han engang skal kunne vende tilbake til sitt kloster i Ampleforth hvor han var abbed.

I et intervju i *The Tablet* i fjor kom han inn på den tradisjon som har formet hans syn på autoritet: "Den hellige Benedikt understreker sterkt det å rådføre seg med

folk - og særlig anbefaler han å lytte til unge ordensmedlemmer fordi Gud kanhenda taler nettopp gjennom dem. Særlig etter Det 2. Vatikankonsil stod en abbed overfor den vanskelige oppgave å holde sammen i et fellesskap mennesker som til dels var diametralt motsatte. Den gang i klosteret og nå som biskop tror jeg veien til kjærlighetens enhet går gjennom å legge vekt på de dype tingene som binder oss sammen - Gud, bønn, spiritualitet."

I oktober møtes bispesynoden igjen i Roma - emnet denne gang er ordenslivets plass i kirken og verden. Lokale bispekonferanser verden over gjør seg klar til debatten, også vår nordiske: Siste helg i august var representanter for ordensfolk fra hele Norden samlet på Johannesgården ved Gøteborg for å gi biskop William Kenney, som skal representere Norden på synoden, sitt syn på saken.

Blant representantene var sr. Hedwig Osterhus, St. Josephsøster og en av de to norske søstre på møtet. Hun er noe skuffet over saks-papirene fra Roma: "De handler liksom ikke om meg og mitt liv, selv om det glimter til her og der. Men det viser vel nettopp hvor viktig det er at biskopene nå tar emnet opp?"

Det er første gang ordenslivet står på programmet for en bispesynode. Forarbeidet har vært det vanlige: Et forhåndsdocument - *lineamenta* - sendes ut til høring, så lages et nytt på grunnlag av høringsuttalelsene. Og høringsuttalelsene var ikke spesielt positive - det gjaldt ikke bare de hjemlige.

- Det var mye som bekreftet fortiden, men lite som pekte fremover og inviterte til samarbeid, sier Sr. Hedwig, - og den tilbakemeldingen fikk vår biskoper, som hadde sendt *lineamenta* til høring hos alle ordenssamfunnene i Norden, fra flere hold. Det nye dokumentet, som blir synodens arbeidsdokument, er tross alt adskillig bedre. Man føler i hvert fall at mange av svarene er blitt innarbeidet, om enn mangt i tekst og tone fremdeles fremmedgjør.

- Dokumentet, som også fant veien til St. Olavs redaksjon, understreker at evangelisering er rammeverket for synoden, var det det dere snakket om ?

- Nei, vi rettet i stedet blikket mot oss selv, forsøkte å vurdere situasjonen på nordisk basis. Det skjer jo store forandringer både i kirke og samfunn som også berører ordenslivet. Vi ordensfolk trenger å finne en annen plass både i samfunnet og kirken.

Felleslivets betydning

- I arbeidsdokumentet advares det mot 'menighetsengasjement som går på kommunittetslivet løs' - hva betyr det?

- Vi ordensfolk skjønner at menigheter og bispedømmer trenger våre tjenester, men deres tarv bør ikke gå på bekostning av vårt kommunittetsliv, for å si det slik. Noen ordensfolk har nok til tider vært litt for snille der, smiler sr. Hedwig. - Det å leve i det daglige sammen med mennesker man selv ikke har valgt, leve og be sammen, er en sentral del av ordenslivet, av det vitnesbyrd og tegn det skal være; dertil gir felleslivet inspirasjon og støtte. Vi må verne om det - det var

Vi trenger en ny teologi for ordenslivet, en teologi som ikke er for høytflydende, og hvor den enkelte kan kjenne seg igjen, sier sr. Hedwig Osterhus CSI etter nordisk møte i forkant av synoden om ordenslivet.

vi enige om, vi som møttes på Johannesgården. Dessuten er en gruppe mer synlig enn enkeltpersoner, og gir mer kontinuitet i det vesentlige i ordenslivet.

- Nå ligger ordet rekruttering på tungen. Ettervekst har lenge vært et sår punkt?

- Forsåvidt - og det gjelder for hele den vestlig verden. Nei, rekrutteringen er ikke lett, og det har sammenheng med så mangt, blant annet en livsstil i vår vestlige verden som er helt annerledes enn den man har i et ordenssamfunn. Og det å binde seg for livstid er ikke særlig in for tiden.

Etterlyser ny teologi for ordenslivet

Rekruttering var ikke noe hovedpunkt på dagsordenen på Johannesgården.

Eit lydløst landskap

"Å trø innaføre dørstokken hjå nonnene i Finnesvegen kjennest som å bryta lydmyren. Frå sus og dus, kassettskrål og trafikkbråk opnar det seg eit lydløst landskap, ein liten oase i støy-ørkenen. Her er så stille at det larmar i øyro," skriver journalist Gudmund Skjeldal i bladet Hordaland etter et besøk på St. Franciskussøstrenes St.Olav-senter på Voss.

"Søstrene får ofte vitjing av vanlege menneske," kan han fortelle, "sju overnat-

tingsgjester har dei plass til. St.Olav-senteret legg vekt på stillheit, der det er høve for meditasjon og stille bøn. Og her er rom både for tru og tvil og vantru."

Skjeldal skriver også at "nonnene har fått innpass hjå vossingane, og stadig vekk er skuleklassar på vitjing". Han minner sine lesere om at "ei nonne ikkje skal samla skattar på jorda", men at "fattigdomsløftet ikkje tyder total livsfornektning og berrfot gange i snjoen. I Finnesvegen ser ein både fjernsyn og kjøleskap".

- Det var derimot klosterløftene, som er nær knyttet til vår identitet, understreker sr. Hedwig. - Vi følte vel alle at vi trenger en ny terminologi for bedre å finne frem til meningen bak løftene. Vi etterlyste en ny, mere positiv og Kristus-sentrert teologi som grunnlag for ordenslivet - et liv som jo uttrykkes ved løftene. Vi trenger en teologi der den enkelte bedre kan gjenkjenne seg og sitt liv. De tradisjonelle løftene om 'fattigdom, kyskhed og lydighet' er forsåvidt riktige nok, men de virker - og tolkes - lett noe asketisk og negativt. Og hvem kan bygge hele sitt liv på det å gi avkall?

- Vi er jo gått i kloster ut fra vårt forhold til Gud, ganske enkelt av kjærlighet til Kristus - *det* er selve grunnlaget for vår livsform. Bare når jeg har dette grunnlaget, kan jeg gi avkall, fordi jeg altså har noe som for meg er høyere og riktigere. Vår livsform er ikke bedre enn andre menneskers. Vi er ikke kalt av Gud fordi vi er mer hellige - selv om det vel ofte ter seg slik i folks forestillinger.

Å gjøre for mye ut av det tradisjonelle skillet mellom aktive og kontemplative ordensfolk, er ikke så hensiktsmessig, mener sr. Hedwig, og det var heller ikke et skille som opptok møtedeltakerne på Johannesgården. Alle ordensfolk er både kontemplative og aktive, det dreier seg om grader.

Medbestemmelse

- Dere var flest kvinner på møtet og hadde tydeligvis ikke munnkurv.. Men under bispesynoden er kvinner kun 'auditores', tilhørere? Medbe-

stemmelse for kvinner er et hett tema, ikke minst etter pavens definitive nei til kvinnelige prester. .

- Medbestemmelse, som også nevnes i arbeidsdokumentet, var vi bare såvidt inne på - og det var ingen som sa at det dreide seg om ordinasjon. Det vi la vekt på, var å understreke at kvinner må bli akseptert i kirken på linje med menn, få slippe til med sin kompetanse og med det de er - da sier det seg selv at de må mer direkte med i beslutningsprosessen.

- Hva venter dere ordensfolk av bispesynoden?

- Ærlig talt har vi vel ikke så store forventninger - det snakkes om synodetretthet blant biskopene, at synodene kommer for tett på hverandre, og at det ikke blir tid nok til forberedelse og ettertanke. Men vi synes selvsagt det er fint at bispesynodens oppmerksomhet - for første gang - rettes mot ordenslivet, at de må se skikkelig på oss. Hierarkiet har nok ofte tatt våre tjenester for gitt, men nå må de altså spørre seg: Hvordan er det egentlig med dem? Og det skader ikke.

Sier sr. Hedwig som er svært så fornøyd med møtet, også det et 'første gang', det vil si første gang et så bredt spekter av nordiske ordensfolk møtte en representant for bispekonferansen.

- Det var nyttig. Og gjennom selve forberedelsen skjer det noe positivt, vi synes liksom vi allerede har resultater. Biskop Kenney skulle stille med mange impulser som vår mann i Roma - vi andre drog i hvert fall hjem med nyttig ballast, konkluderer sr. Hedwig.

Åndelighet og disiplin

"Dessverre er det ikke til å komme utenom at vårt åndelige liv for en stor del har med disiplin å gjøre," sier Halvor Nordhaug, redaktør i Luthersk Kirketidende. "Vi er ikke fromme i bunnen, som kjent, og derfor må vi ganske hardhendt innarbeide de gode vaner. Bare forfallet går av seg selv, alt annet må dyttes i gang."

Våpenhvilen i Nord-Irland:

Slutten på begynnelsen

Den 'religiøse faktor' synes ikke å ha spilt noen særlig rolle i prosessen som førte til våpenhvile fra IRAs side. Men en rekke katolske prester har i flere år gått i spissen for samtaler og forhandlinger som så i sin tid førte til at IRA la ned våpnene. En av dem er biskopen av Derry, Edward Daly, som tok opp dialogen i 1991, etter ikke å ha hatt kontakt med IRA-fok på 16 år, og fortsatte frem til han ble rammet av slag i 1993.

"Jeg visste at John Hume allerede hadde gjort visse sonderinger og følte noe måtte gjøres for komme ut av uføret," sier Daly i ettertid, ifølge *Catholic Herald*. "Derfor tok jeg kontakt med IRA-folk. Jeg hadde sagt ganske så harde ord om dem offentlig. De på sin side kritiserte meg. . . en del av dem trodde på Gud, men godtok ikke kirkens syn på vold, mente deres sak rettferdiggjorde voldsbruk." Slike samtaler "hjalp til å bringe IRA ut av den isolasjon de befant seg i", mener Daly, "i en slik organisasjon har man ingen mulighet til å snakke med andre enn dem som er enig med en selv."

To andre prester som spilte en større rolle under de avsluttende forhandlingene, som bl.a. fant sted i klosteret Clonard nær Belfast, er tilbakeholdne med kommentarer: "Vi går som på egg for tiden, best å være uhyre diskret."

"Det er over!" lød overskriften i *Belfast Telegraph*. "Slutten på begynnelsen," skriver *The Tablet*. "Hardt arbeid ligger forut, forutsatt at freden holder". Mangt truer håpet: evt. vold fra lojalistenes side, evt. uenighet mellom Dublin og London om tolkninger etc. , evt. rask "desillusjon" hos republikanerne.

Ett punkt til: "Skal freden ha noen sjanse, må diskrimineringen av katolikker på arbeidsmarkedet i Nord-Irland opphøre," understreker *Irish News*.

Det kaller jeg åndelighet

"Det er ingen vei tilbake til visse pietistiske ytringsformer, ikke er det ønskelig heller," sier Stig Utmem i et intervju i *Vårt Land*. Han begynte nylig i ny jobb som generalsekretær i Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke, etter at han i ni år har ledet Bymisjonsenteret på Tøyen i Oslo, og før det vært kateket i Nord-Norge. "Jeg vokste opp i en firkantet pietisme, som jeg er vokst ut av - både som livsform og kristendomsforståelse."

Ingen vei tilbake, sier Utmem, som stadig understreker at "likevel er det påtakelig hvor mye det i dag snakkes om fromhet, om ydmykhet. En av de store utfordringene for oss som vil gjør så mye og hjelpe så mange, er selv å få hjelp til å leve som et åndelig menneske i vårt daglig liv".

Her bryter intervjueren John Stanghelle inn: "'Åndelig' er jo ett av disse krevende ordene - kan du nevne eksempler på noen åndelige mennesker?"

"Jeg tenker på de store skikkelser i den

kristne litteraturen, særlig mystikerne," svarer Utmem. "Jeg tenker på en Thomas Merton, på en Charles de Foucauld (han med Jesu små brødre og søstre), på sørafrikaneren Frank Chikane, på den salvadorianske biskopen Gomez. Jeg tenker på mennesker som bærer hele spenningen i sitt liv - det nære forhold til Gud og Kristus, til verden, til menneskene. Mor Teresa sa en gang at hun vil berøre et spedalsk menneskes kropp og sår med den samme ærbødighet som nattverdsakramentet. Det er åndelighet."

Tjugo år efter kardinal Jean Danielous död kommer den bok av honom som för många kan vara den viktigaste: hans andliga dagbok, *Carnets spirituels* (Cerf 1993. pris 150 fr.). Att det dröjt så länge beror på ett segt motstånd från familjens sida: dessa texter var ju inte avsedda för allmänheten, borde mall verkligen lämna ut så intimt personliga skrifter?

Lyckligtvis har detta nu skett; här föreligger "en själs historia" som är ägnad att vara många till hjälp.

För alla som kände ock fick ta emot mycket av père Daniélou är boken dubbelt dyrbar: den låter oss möta det inre liv, den gudserfarenhet som var källan till de andliga rikedomar han delade med sig av med aldrig sinande generositet. Utgivaren, Marie Josephe Rondeau, är patristiker, elev till père Daniélou och även redaktör för den årliga *Bulletin* som utges av sällskapet *Les amis du Cardinal Daniélou* (som bl a publicerat Daniélou brev till undertecknade). Rondeau har utfört ett storartat arbete redan i dechifferandet av en inte alldeles lättläst handstil.

Men framför allt är hennes fylliga notapparater ett underverk av både lärdom och intuition: förutom korta biografiska data visar hon i hur hög grad Daniélous tankevärld och andliga liv hade sin näring i Bibeln, i kyrkofäderna och i de katolska andliga klasikerna: främst den ignatianska traditionen men i hög grad också Bernard av Clairvaux, Caterina av Siena och Johannes av Korset. I de flesta fall kan hon till och med uppge vilka översättningar och editioner Daniélou har använt. Boken skulle faktiskt, tack vare denna notapparat, kunna användas som en *summa spi-*

ritualis av den som vill läsa sig in i den stora katolska andliga traditionen. Ett viktigt bidrag har också givits av ordensbrodern Xavier Tilliette, som i sitt förord tecknar den biografiska bakgrunden till dagboken.

Jag har läst *Carnets spirituels* med utomordentligt intresse och stor gripenhet. Jag kände père Daniélou, och från mitten av fyrtioalet till och med Vatikankonciliet hade jag nära kontakt med honom. Jag visste att han inte bara var den lärde professorn i patristik vars föreläsningar jag fick följa, inte bara den sprakande debattören på oräkneliga estrader, utan också och framför allt en kontemplativ *religiosus*, som öppnade sina inre skatter kanske framför allt under söndagsförmiddagarna i Cercle Saint-Jean-Baptiste, den av honom grundade studiecirkeln i missiologi. De inre förutsättningarna för denna rikedom uppenbaras i dessa anteckningar, som sträcker sig från 1936 till 1957, med början under studie- och utbildningstiden, och kulminerar i reträtterna före prästvigningen och under "tredje året" (det år av avskildhet som ingår i varje jesuits utbildning och inträffar tio-tolv år efter inträdet i orden).

Därefter blir anteckningarna mera kortfattade och sporadiska, för att till slut upphöra helt: vid det laget är också allting sagt, mönstret känt och accepterat, och den inre erfarenheten kanaliseras i själavård, korrespondens och publikationer.

Materialet är alltför rikt för att kunna redovisas i en kort artikel. Här tar en teologi form - märkligt nog särskilt under det första krigsåret, då Daniélou är mobiliserad som menig markpersonal vid en flygflojtill i södra Frankrike. Hans studier är då i stort sett fullbordade och han räknar med att ägna sig åt trehundralets grekiska kyrkofäder, framför allt Gregorios av Nyssa, vars dynamiska teologi starkt har påverkat honom. I anteckningarna från denna tid planerar han sitt vidare arbete. Men det är hans sjäsliga utveckling jag vill stanna inför.

Under de första åren kommer han ofta in på det förflutna: barndomen i Bretagne, en mycket lycklig tid, familjen som han är mycket fäst vid, i synnerhet modern, en betydande katolsk gestalt i sin tid, några särskilt avhållna kamrater, bland dem en kvinnlig vän, som han omtalar med ömhet och även nostalgi: "Lyckan är förbi. Den kommer inte tillbaka. Men över mitt liv svävar en doft, som om en ängel gått förbi." Hon hade klosterkallelse, han skulle bli präst. Han tar ständigt in sina kära - "mes bien-aimés" - i sina böner och sin strävan efter helgelse. Efter hand upphör tillbakablickarna och han orienterar sig framåt, i ett allt starkare medvetande om att hans roll som präst är att i Jesu efterföljd, tillsammans med honom, "bära sjäslarna" och utge sig själva för dem. Hans andliga liv är

Fødselsbegrensning påkrevet

Det pavelige vitenskapsakademi mener global fødselsbegrensning er "uomgjengelig" i lys av nåværende befolkningstilvekst og verdens matvaresituasjon. Slik regulering bør fremmes med "all den intellektuelle og moralske handlekraft som står til rådighet", heter det i en analyse offentliggjort i sommer. Mediene været raskt en motsetning mellom paven og vitenskapsakademiet, men så er ikke tilfelle, uttalte en av analysens forfattere, teologen Georges Cottier i

Vatikanradioen siden paven har sett teksten.

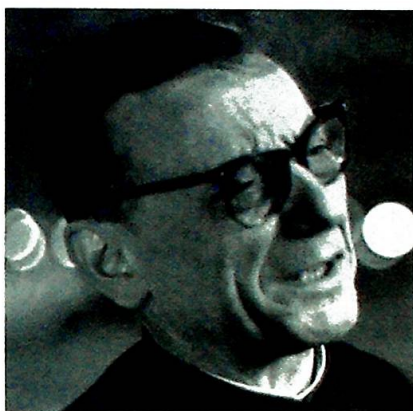
Ifølge rapporten bør man tilstrebe et gjennomsnittlig barnetall på 2,3 på verdensbasis. Det må ikke utøves press på ektepar, og kirken forsøker nettopp å oppdra til ansvarlig foreldreskap. Staten må heller ikke påtvinge ektepar spesielle metoder for regulering. Analysen inneholder ingen konkrete forslag til fødselsregulering og fremhever at løsning av befolkningsproblemene også krever endring av forbruker-

mentaliteten. Rapporten står ikke i motsetning til læreembedets holdning til befolknings spørsmål, sier sekretæren for det pavelige familieråd. Den gjør ikke krav på å formulere etiske eller pastorale holdninger.

Det pavelige vitenskapsakademi består av ca. 80 vitenskapsmenn av forskjellige konfesjoner og religioner; det er et selvstendig organ og ikke underlagt pavestolen. Dets oppgave er å fremlegge den nyeste vitenskapelige erkjennelse for paven. KNA

kristocentrisk, med sterke inslag av Mariafromhet, og i dagbokens "samtal" med Jesus og Maria anvender han gjerne ett fromt språk av nærmast pietistisk färgning, som då var vanligt men efter kriget snabbt skulle försvinna. Treenigheten och eskatologin, dessa grundteman i östkyrkans teologi, upptar allt större plats i hans spiritualitet, och ofta ger han form åt liturgiskt inspirerade visioner av den himmelska världen, befolkad av helgon och, inte minst, änglar (en av hans böcker skulle handla just om änglarna och deras mission).

Gripande är den inblick man får i hans inre kamp, hans samvetsrannsakan och förkrosselse. Med skoningslös klarsyn ser han faran i att överhuvudtaget ha så lätt för sig, och han slår ned på ständigt samma synder och frestelser, exempelvis att fästa avseende vid det ytliga, vid "ärans prål", att föredra "intressanta" uppgifter och människor. I stället ber han om, och föresätter sig, att undvika allt sådant, att anhålla om enkla prästerliga uppgifter - absolut inte högre undervisning om inte för att fylla tillfälliga luckor! Han ser sin intellektualitet och sitt vinnande sätt mest som ett hinder för det enda verkligt viktiga: bönelivet. En tid föresätter han sig rentav att bli *banal* som predikant, katekeslärare och biktfather, detta för att undgå att dra uppmärksamheten till sig. Han lovar sig själv att inte eftersträva några som helst uppgifter och ställningar på högre nivå, så mycket mer som han faktiskt anser sig vara rätt medelmåttigt begåvad. Dock är han rädd att hans överordnade skall låta sig bedragas av det sken av briljans som han är medveten om, och han är noga med

Jean Daniélou hørte til de teologer som på 1950-tallet ble bragt til midlertidig taushet av Vatikanet for senere å bli retningssgivende under Det 2. Vatikanekonsil. Foto fra Gunnel Vallquists "Dagbok från Rom" fra 1964.

att underrätta dem om det verkliga förhållandet. De som kände pèrè Daniélou har ofta talat om hans frapperande ödmjukhet - här visar den sig alldeles ohöjld.

Till de konstanta självförelserna hör också "sensualitet", vilket tycks vara liktydigt med att tycka om god mat, att inte kunna vänja sig av med att röka, och att ligga och dra sig på morgonen fastän klockan går på sex. Allt detta betraktar den unge jesuiten ingalunda som bagateller utan som allvarliga hinder för sin andliga utveckling; det återkommer ständigt i hans samvetsrannsakan och hans förnyade föresatser inför nästa etapp.

För läsaren känns det på något vis tröstande att följa detta skeende genom alla år. I den andliga litteraturen ligger oftast vägen pedagogiskt utstakad på ett sådant sätt att man lätt får ett - förvisso inte avsett - intryck av att etapperna i tur och ordning

leder från klarhet till klarhet, det ena hindret efter det andra är övervunnet. I verkligheten - och det är den vi får möta osminkad i denna bok - är det naturligtvis så att varje människa släpar med sig samma svagheter från vaggan till graven, hur mycket hon än bemödar sig om att bli dem fri. Att inte ge upp kampen, att lära sig ha tålmod med sina tillkortakommanden *utanatt* fördens skull pruta av på det förpliktande idealet - det blir väl till sist livsprogrammet för var och en som vill vara trogen sina löften och föresatser. Ett av språklöst program, som dock kräver sitt mått av stillsam heroism.

Heroism, absoluthetskrav, var från första början innebörden och syftet med Jean Daniélous religiösa kallelse; det återkommer också som en konstant i alla dessa dagboksanteckningar. Där finns ingen tvekan om målet: han upprepar klart, under varje ny reträtt, sin önskan och vilja att ge Gud allt, och i detta "allt" innefattar han uttryckligen det yttersta offret: att ge sitt liv för Guds sak och att följa Kristi korsväg in i förnedring och vanära. Före sin prästvigning skriver han: "Jag vill finna min glädje i att bli föraktad och förkastad ..., att bli förödmjukad och utblottad som Jesus... utgiven, tillsammans med Kristus, som blev lydig intill döden... och jag accepterar att bli vanärad, även i deras ögon som jag håller av, om detta är Guds vilja." Han blev bönhörd. Och han förblir, mer än någonsin, den vägvisare han var för så många under sin livstid.

Jean Daniélou:
Carnets spirituel
Cerf 1993

Skal verne arven fra Edith Stein

I Speyer er det nylig stiftet et "Edith-Stein-Gesellschaft Deutschland". Målet med selskapet er å pleie og fordype den filosofiske og religiøse arv fra Edith Stein. I den forbindelse vil man først og fremst søke å fordype den kristen-jødiske og den polsk-tyske dialog. Både organisasjoner, forbund og enkeltpersoner kan bli medlem av forbundet. KNA

Minnes munk som tok sitt eget liv
I 1974 tok den 28-årige brasilianske dominikaneren Tito de Alencar sitt eget liv - han maktet ikke lenger leve med de psykiske skadene som fengsel og tortur fra militærregimets side hadde påført ham. I disse dager fremholder dominikanernes ordensgeneral, Timothy Radcliffe, sin medbrors liv som et modig trosvitne og "et skinnende eksempel".

I anledning 20-årsdagen for Tios de Alacars død, skriver Radcliffe bl.a. følgende i et brev til ordenens brasilianske med-

lemmer: "Vi minnes vår bror Tito med stolthet og ære, og med ham minnes vi alle de millioner mennesker som døde en navnløs død og uten at historien om deres lidelser ble nedtegnet. Lidelser som Gud ikke har glemt, og som han tar til sitt hjerte."

Tito de Alacar var politisk aktiv i kampen mot militærregimet.

Minnegudstjenesten for fr. Tito i dominikanerkirken i Perdize med kardinal Arns i spissen fikk bred omtale i mediene.

CHRIST IN DER GEGENWART

16 EDITH STEIN – Sr. Teresia Benedicta av Korset OCD

Det var en uvanlig kandidat som banket på klausurporten hos karmelittnonnene i Köln den 14. oktober 1933. Når priorinnen åpner porten, pleier det å stå en ung pike utenfor, som regel i 20-årene. Denne gangen var det en middelaldrende kvinne. Edith Stein het hun. Navnet var kjent både i Tyskland og utenfor landets grenser. Dersom hun hadde vært mann, ville hun antagelig vært universitetslærer. Hun hadde doktorgrad i filosofi. Alle sine eksamener hadde hun tatt med beste karakter. For sine filosofiske arbeider hadde hun fått den mest rosende omtale. Edith tilhørte imidlertid den kvinnegenerasjon i Tyskland som nok hadde anledning til å ta artium og få en akademisk utdanning, men som ikke fikk lov til å habilitere seg for en universitetskariere.

Hun hadde nettopp fylt 42 år. Hvorfor kom hun til klostret nå, og ikke mange år tidligere?

Som vanlig når det gjelder såkalt "sene kall", er hennes bakgrunnshistorie lang og komplisert og på enkelte punkter unik. Et vesentlig element er hennes jødiske familiebakgrunn. Hun måtte først finne frem til den kristne tro. Da hun mottok dåpen i en alder av 30 år, hadde hun kvalifikasjoner som ingen katolsk kvinne i Tyskland på den tid. Derfor mente hennes åndelige rådgivere at hun måtte gå inn for apostolisk arbeid, til tross for at hun følte dragning til Karmel. Først i 1933 fikk hun anledning til å prøve sitt klosterkall. Hennes ytre aktiviteter ble umuliggjort ved nazistenes maktovertagelse. Karmelitt-

Sr. Teresia Benedicta av korset OCD
(1891 - 1942)

klostret i Köln var villig til å ta imot henne, tross hennes rase, alder og mangel på medgift. Hun fikk begynne som postulant, etter å ha ventet og håpet i 12 år.

Edith tilpasset seg og fant seg godt til rette i klostret. I 1938 avla hun sine evige løfter. Da var allerede situasjonen blitt prekær for de

tyske jøder. Nå var ikke bare hun selv, men hele klostret utsatt for fare. Hennes foresatte fikk overført Edith til karmelittklostret i Echt i Nederland. Men i 1940 ble Nederland angrepet og okkupert av Hitlers hær. Denne gangen lyktes det ikke å få sendt Edith bort i tide. Hun ble arrestert, deportert og myrdet i gasskammer i Auschwitz.

Dette skjedde sommeren 1942. Den 9. august blir regnet som hennes dødsdag. Den 1. mai 1987 ble hun saligkåret av paven, Johannes Paul II.

Edith Stein er lite kjent i Norge. Av de mange bøker som foreligger om henne, er ingen oversatt til norsk. Det samme gjelder hennes egne verker. Men i fjor høst (1993) kom det et hefte på norsk, utgitt av UNKF - Distrikt Øst. På 36 sider får man en oversikt over Edith Steins liv.

Heftet er skrevet av sr. Maria Nada av Inkarnasjonen OCD, karmelittnonne i Tromsø. Den inngår i en serie korte helgenbiografier utgitt av UNKF-Distrikt Øst. Et meget prisverdig tiltak.

Hittil i UNKF's serie om helgener:

Bernard av Clairvaux - av biskop John Willem Gran

Katharina av Siena - av sr. Anne Bente Hadland o.p.

Olav den hellige - av p. Olav Müller sscc

St. Olav - King of Norway - oversatt av p Brian McNeil crv

Edith Stein - av sr. Nada av Inkarnasjonen ocd

Heftene fås i **St. Olav Bokhandel** eller kan bestilles fra

UNKF DISTRIKT ØST, Hefteredaksjonen, Akersvn. 14, 0177 Oslo

Advarsel i Vietnam

Generalsekretær Do Muoi i Vietnams kommunistparti har advart mot å misbruke religionen. Ifølge Do Muoi finnes det vietnamesere som bruker religionen til å "så splid i landet, og som saboterer oppbygningen av den nasjonale enhet". Kirkelige kilder tolker disse uttalelsene som en advarsel både til buddhistene og til den katolske kirke som fremdeles er ganske 'begjerseshemmet' i Vietnam.

CHRIST IN DER GEGENWART

Nigerias biskoper krever demokrati

Bispekonferansen i Nigeria oppfordrer militærjuntaen i landet til å la folket få demokratiet tilbake. I en uttalelse nylig oppfordrer de juntaen, som grep makten i november i fjor, til å stoppe "det internasjonale selvmordet".

"Truende skyer formørker landet vårt. Menneskene lider. De er trette og har mis-

tet alle illusjoner. Deres tålmodighet er slutt, og tiden er knapp," skriver biskopene under ledelse av bispekonferansens formann, biskop Olurunfemi.

Militærkuppet ble utløst da den populære Moshood Abiola så ut til å vinne det frie presidentvalget i november. I dag er demokratibevægelsen forbudt, og Abiola er i hus-arrest.

KATHPRESS

"Ikke-ordinasjon" av kvinner: Pavelig nei - og hva så?

17

Reaksjonene på pave Johannes Pauls IIs definitive nei til kvinnelige prester - i det apostoliske brevet *Ordinatio sacerdotalis* fra 22. mai i år (St.Olav 7-94) - har vært mange. Mens mappen med kommentarer har eset ut, har annet stoff presset på og krevd plass i vårt smale St.Olav, men her kommer et knippe reaksjoner.

I Svenska Dagbladet noterte Gunnell Vallquist at pavens nei "ikke er noe dogme", og at den som ikke deler pavens syn, "ikke blir utelukket fra kirken", men at spørsmålet om kvinnelig prester er avskrevet fra den kirkelige samtale så lenge dette pontifikat består. Hun minner om at det opp gjennom tidene er kommet "mange pavelige dokumenter som har gjort krav på å være definitive, men som senere er blitt endret og revidert". Innen kirken "eksisterer hele registeret" av syn på kvinnelige prester, men spørsmålet oppfattes neppe som "særskilt aktuelt for flertallet av verdens ni hundre millioner katolikker". Det viktige nå "for den progressive opinionen" er å kreve at "kvinnene (og legfolket overhodet) gis adgang til ledende stillinger i kirken. At det sakramentale presteembedet har akkumulert alle slike roller er en utvikling som vanskelig kan styrkes med bibelske argumenter, det burde tvertimot revideres".

Her hjemme sa sr. Else-Britt Nilsen o.p. til avisen Vårt Land at "et skriv som dette snarere kan føre til at spørsmålet kommer med fornyet styrke", og at "vi er mange som kommer til å fortsette det teoretiske arbeidet rundt spørsmålet. Situasjonen krever av oss at vi opptrer med tålmodighet. Når en tilhører en så stor kirke, kan en ikke forvente at alle mener det samme som en selv".

I et brev til sin hjord skriver erkebiskopen av Milwaukee, Rembert Weakland, at pavens syn strider mot hans eget: "Saken må være åpen for diskusjon fordi de teologiske spørsmål ennå ikke er løst, og en lukket dør gir pastorale problemer". Men "jeg skal nok være lydige", lover

Weakland, benediktiner og tidligere ordensgeneral. Dog, "som biskop ville jeg ikke være lojal overfor Den Hellige Far om jeg ikke pekte på de pastorale problemer jeg kommer til å stå overfor i mitt erkebispedømme. . . mange vil være bekymret, desillusjonert". Han minner om "de mange innen kirken som fra før av har problemer med hvordan kirken bruker sin autoritet. Mange sliter fremdeles med *Humanae vitae* og vil følgelig ha vanskelig for å godta at et menneske alene kan bestemme hva de ut fra troen må godta". Og han er bekymret for den økumeniske side av saken. "Siden fullt fellesskap mellom kirkene i siste instans må innebære gjensidig anerkjennelse av embedet, utelukker ikke brevet fellesskap med andre enn de ortodokse? De ortodokse kirker er nok enige med paven i selve saken, men er vanligvis heller sjokkert når paven 'lærer' biskopene og ikke taler i fellesskap med dem".

Ved pressekonferansen om pavebrevet mente Troskongregasjonens kardinal Ratzinger at brevet ikke vil skape økumeniske vansker: "De ortodokse kirker deler pavens syn." Han sa også at den som ikke respekterer læren slik den er formulert i brevet, "skiller seg klart fra kirkens tro". I Vatikanavisen *L'Osservatore Romano* kom han nærmere inn på brevetts autoritative status: "avgjørelsen gjelder definitivt i kirken", og "spørsmålet er endegyldig unndratt spillet med holdninger for og imot"; det dreier seg ikke om noen 'ex cathedra' uttalelse, men om bekreftelse av "en i kirken allerede eksisterende visshet, som er blitt trukket i tvil, men som nå eksplisitt bekreftes med pavens autoritet".

Münchenbiskopen, kardinal Friedrich Wetter, understreker at pavebrevet ikke må misforstås som diskriminering av kvinner, og at det nå er viktig å gi kvinner mer innflytelse på alle områder innen kirken. Milanos kardinal Carlo Martini mener det for tiden er lite tjenlig å fokusere på ordinasjon av kvinner, i stedet bør man konsentrere seg om det pavebrevet

ikke lukker for: økt innflytelse i kirken for kvinner og da særlig diakonatembete for kvinner - pavens brev kommer ikke inn på det, og inneholder følgelig intet nei. Biskop Weber av Graz understreker at kirken ikke må gi dagens kvinner inntrykk av at alt bare er "vakre ord". "Man er høflig mot kvinnene, men har man virkelig aktelse for dem?" spør Weber, og sier man ikke må "snakke seg bort fra" det at mange kvinner føler de er annenrangs, men gå løs på realitetene.

Den amerikanske jesuitten og universitetslæreren Avery Dulles mener de teologiske argumenter pavens fremfører "synes å holde", selv om det hele "i siste instans avhenger av hvordan man tolker de bibelske data". Han minner om at "få, om i det hele tatt noen, av troens læresetninger kan bekreftes umiddelbart uten å støtte seg til autoriteten som argument". Kristne vet at troen ofte innebærer "hårde bud" som "går på tvers av det man ville ment om man på egenhånd skulle ta stilling til tingene". Det er en "velsignelse at den katolske kirke har en guddommelig institusjonalisert autoritet som kan ta avgjørelser i stridsspørsmål og fjerne falske forhåpninger", noterer Dulles.

The Tablet noterte på lederplass at selv om tradisjonen er en sterk komponent i den katolske tro, så skjer det forandringer. "Det beste eksempel i så måte av nyere dato er Det 2. Vatikankonsils lære om religionsfriheten, som ikke var en utvikling, men tvert imot en korreksjon av tidligere lære - og konsilets lære har vært en av bærebjelkene i pave Johannes Paul IIs meget populære budskap til verden".

Til slutt et leserbrev i *Catholic Herald* som peker på at mens tradisjonen med "men only" som katolske prester er nær tusen år gammel, er den teologiske diskusjonen om ordinasjon av kvinner bare noen tiår gammel. Etersom ting vanligvis tar tid i vår gamle kirke, er det kanskje litt tidlig å blåse av diskusjonen allerede nå? undrer brevskriveren. ●

Sarajevo uten paven

Det ble, som kjent, ikke noe av pave Johannes Paul IIs planlagte reise til Sarajevo. Om pavens planlagte fredsmisjon derfor bør anses som mislykket, siden han bare fikk besøkt kroatene og ikke alle de tre stridende partene i eks-Jugoslavia - serberne i Beograd, bosnierne i Sarajevo og kroatene i Zagreb - slik hans opprinnelig plan var? spør Martin Lohmann i ukeavisen Rheinischer Merkur. "Først ble Beograd-besøket strøket, også og fremfor alt fordi de

nasjonalistiske ortodokse øvet sterkt press mot Romas fredsinisiativ. Og i Sarajevo vegret serberne med sin leder Karadzic seg mot i det minste å gi de samme sikkerhetsgarantier for sivilbefolkningen som under det franske presidentbesøket. "Igjen seiret det onde," noterer Lohmann.

"Er Sarajevo nederlag nr. to for Vatikandiplomatiet på kort tid? Også Beirut-besøket ble avlyst på kort varsel. Og likevel: Paven har tross alt oppnådd noe med besøket som gikk i vasken. Han har,

ufrivillig, gitt dem i Genève og andre steder som, mens kamera går, bedyrer fredsvilje, anledning til å vise offentligheten hva de egentlig mener med fred. Og det er smertelig lite."

Det er "lite tjenlig å smile av pavens håp om et under, et håp næret av dyp spiritualitet. Og det internasjonale samfunn svikter nok en gang om man igjen ignorerer at fredsfjendene på Balkan må preses", avslutter Lohmann.

18

Befolkningskonferansen i Kairo:

Kunstig kontra naturlig prevensjon

Som eldre katolikk er det en stor overvinnelse å ta opp dette tema i skriftlig form, - selv om det har vært debattert mange ganger i muntlig form. Man har jo en bakgrunn, oppdragelse og praksis som sitter dypt, og der spørsmål som vedrører kjønnslivet var henimot tabubelagt.

La det først være helt klart at jeg deler Pavens og den offisielle katolske kirkes oppfatning av det ideelle ekteskap, - en livsvarig forbindelse der seksualakten er en normal og naturlig del som uttrykk for kjærlighet og hengivenhet, - og der barn kan bli et resultat.

Men den menneskelig forplantningsevne er - som i resten av dyreverdenen - betydelig større enn mulighetene til å ta seg av avkommet.

Fra naturens side er dette vel beregnet - da frafallet hos dyr som bekjent er meget stort, som følge av matkonkurranse, sykdom osv. Menneskene derimot har etterhvert opparbeidet en stadig større evne til å ta vare på sine barn og bringe dem frem til kjønnsmoden alder.

Behovet for de store barnekull er derfor ikke til stede i samme grad. Tvertom representerer de en trussel mot vår evne til å brødfø oss på en begrenset planet.

Men forplantningsevnen består i like stor grad!

Fra Vatikanets side blir det fremholdt at befolkningstilveksten synker i de mest utviklede, såkalte "rike" land, - og dette tas da til inntekt for at disse land først må sørge for utvik-

lingshjelp og økonomisk vekst blant de land som ligger lenger ned på "velstandsskalaen".

Dette er i og for seg riktig, - men kan derimot IKKE tas til inntekt for at kunstig prevensjon ikke benyttes! Tror man at det gjennomføres færre samleier i de "rike" landene?

Alt taler for at det massive seksualpress vi utsettes for i våre samfunn fører til det motsatte, - altså flere samleier enn i samfunn med naturalhusholdning og mindre påvirkning fra media. Og siden det altså fødes færre barn likevel i våre samfunn, ligger svaret klart i dagen: Kunstig prevensjon! En velstandsutvikling representerer derfor intet alternativ til kunstig prevensjon, men fører til reduksjon i barneantallet. Bristen på logikk er helt åpenbar for alle som vil se.

Så til de såkalte "naturlige prevensjonsmetoder".

Jeg ser at Det pavelige råd for familien har utarbeidet en 500 - siders stor studie om slike metoder. Den har jeg ikke lest. Derimot har jeg levet mer enn 42 år i ekteskap og vi har forsøkt en slik metode i våre fruktbare år. Det førte til 6 svangerskap!

Dessuten førte det til avholdenhet i lange perioder, - med psykiske problemer som resultat - og til stor engstelse for stadig nye svangerskap. Videre førte det til betydelige frustrasjoner fordi samleier var utelukket i de perioder der "lysten" var størst - spesielt for den kvinnelige part.

Hvis ovennevnte pavelige råd var villig til å lytte til erfaringene fra katolske ekteskap - jeg går ut fra at de ikke har noen egenerfaring - vil de snart finne ut at slike 'naturlige prevensjonsmetoder' er høyst unaturlige og svært problemfylte for partene. Tvertom kan de føre til store ekteskapelige konflikter, - ikke bare de ovennevnte - men utroskap, oppsøking av prostituerte og/eller onani.

En rundspørring blant skriftefedre i våre såkalte 'rike land' - selvsagt gjennomført på en anonym og forskningsmessig forsvarlig måte - ville sannsynligvis fortelle atskillig om hvordan seksualproblemene blir 'løst' i praksis.

Nå må ingen ta mitt innlegg til inntekt for en uhemmet seksualutfoldelse med kunstig prevensjon! Jeg mener bare at innenfor et ansvarlig ekteskap med foreldre som også ønsker barn, må det i alle fall periodevis være tillatt å benytte kunstig prevensjon for å holde barnetallet innenfor en grense som partene har forutsetninger for å gi omsorg og en fremtid.

St. Peter mottok i sin tid nøklene til himmelriket, et symbol på makt. Nøkkelsymbolet fremstilles da også flere steder i Peterskirken og Vatikanet. Men er nøkler bare til for å låse igjen? Kanskje tiden er moden også til å låse opp?

ABC

Tegning: Sigrig G. Holm

Kvinnelig teolog får ikke undervise

Stadig flere teologer og kirkelige instanser kritiserer at Vatikanet nekter den tyske teologen Teresa Berger en stilling liturgivitenenskap ved universitetet i Bochum. Hittil har hverken biskop Hubert Luthe av Essen eller den tyske bispekonferanse kommentert saken.

For to år siden nektet Vatikanet Berger, som bl.a. er opptatt av kvinnes og økumenikkens plass i liturgisk sammenheng, en stilling ved universitetet i Fribourg i Sveits.

Lederen for dominikanerordenen og øverste dekanus i Fribourg, Timothy Radcliffe, mener Vatikanets beslutning den gang og nå bygger mer på mistro enn på innsikt. Berger er en overbevist katolikk som i alle deler representerer klassisk katolsk liturgisk lære, sier Radcliffe.

Også dekanus ved det katolsk-teologiske fakultet i Münster, Klemens Richter, sier Bergers vitenskapelige kvalifikasjoner er "hevet over all tvil"; Vatikanets innsigelser "rettferdiggjør på ingen måte avvisingen".

en". Han kritiserer Vatikanets "uverdige handlemåte" som "ikke gir Berger noen sjanse til å forsvare seg": Mot slutten av det annet kristne årtusen burde det være selvsagt i kirken at en "anklaget" har rett til å forsvare seg. Man kan undres, sier Richter, om "visse romerske instanser" er interessert i "å forskyve det grunnleggende utfyllende forhold mellom teologisk vitenskap og læreembedet" og "innskrenke den vitenskapelige frihet". KNA

TRAGEDI OG HÅP

En hendelse vinterstid bragte meg ihende bøker som ble lest i yngre år: greske tragedier.

Og i tragediene er mennesket et bytte for skjebnen og dens luner. Uansett hva som gjøres eller ikke gjøres; resultatet er forutbestemt.

For to tusen år siden hendte så for mennesket det helt enestående at Gud sendte sin sønn til verden for å frelse oss fra tragedien, selv om også det skjedde gjennom en tragedie. Men samtidig bragte Jesus håpet til menneskene og til verden.

Utgangspunktet for disse tankene er en samtale en kveldstund ved hageporten. Det dreiet seg om det enslige fraskilte menneske, og om dette menneskes muligheter for å løse sitt problem. Min samtalepartner mente som så, at var man blitt enslig, etter først å ha levet i en familiesituasjon, så skyldte man Gud å forbli ensom i takknemlighet for det liv Gud hadde gitt oss. Det fantes ikke tvil; min samtalepartner dømte uten tilsynelatende motforestillinger et medmenneske til livsvarig, uønsket enslighet.

Ifjor holdt en av våre prester en prediken der nettopp det enslige, fraskilte menneskes situasjon var temaet. Problemet er økende, og konklusjonen var at Kirken måtte inkludere og ikke ekskludere.

Og det er ikke tvil om at mange av disse menneskene, ikke minst ut fra naturgitte årsaker, lever med et håp om igjen å finne et menneske å dele livet med.

Tidene forandrer seg på godt og ondt. Livsmønsteret endres, og dette kan igjen føre til handlinger som kan ramme medmennesker tragisk. Kanskje kan sogar gudstroen og kirke-

tilhørighet være en årsak. Men forklaringer trengs ikke lenger; det er ikke lett å forklare manglende vilje eller evne.

Vi må tro at Kirken til enhver tid i sitt jordiske virke er lydhør for Den Hellige Ånds inspirasjon. Hva vi ikke sikkert kan vite, er om alle dens tjenere her på jorden er like mottagelige for denne inspirasjon. Slik sett har ikke Kirkens historie alltid vært et eksempel på innsikt og toleranse.

I disse dager er det 400 år siden Giordano Bruno ble brent på bålet i Roma. Årsaken var hans kjetterske påstander om bl.a. at Gud ikke bare var ansvarlig for jordens skapelse, men for hele universets skapelse. I dette skulle det jo ligge et kompliment til Gud, men slik så ikke Kirken det.

Sant nok ble Bruno rehabilitert av den samme Kirken som dømte ham til døden, men det skjedde for få år tilbake.

Mange bæres i sin uønskede enslighet oppe av håpet om igjen å få leve et rikere liv, et liv som for de fleste utvilsomt er knyttet til det å få gi varme og omsorg til et eller flere medmennesker. Mange har istedet trukket seg tilbake til et liv i fortsatt enslighet i tråd med gjeldende oppfatning i Kirken og blant enkelte trosfeller. Men for det enkelte menneske kan resultatet bli et liv med få gleder og håp.

Det er ikke vanskelig å forstå Kirken; den har et enormt oppdragsansvar, og samlivsbrudd rammer flere generasjoner.

Alle er tapere, og det eneste som står tilbake er håpet. Håpet knytter seg til Gud, og Kirken og dens medlemmers oppgave må være å bringe håp og hjelp til et liv der gudgitte egenskaper kan vokse og utvikle seg til hjelp for en selv og for nesten, i tråd med det to tusen år gamle eksempel hvorpå Kirken bygger sitt virke her på jorden.

Georg M. How

Ragna Rosati in memoriam

Ragna Rosati er død i den respektable alder av 87 år. Med henne er et engasjert og særpreget menneske gått bort.

Hun var generalsekretær i Katolsk Flyktningehjelp fra 1958 og fortsatte i denne funksjon i Caritas Norge til hun gikk av med pensjon. Hun var med på å bygge opp denne organisasjonen og knytte gode forbindelser til internasjonale organisasjoner som Catholic Relief Service, International Catholic Migration Committee, United States Escapee Program og Caritas Internationalis.

Med sitt pågangsmot, sin fleksibilitet og sine gode språkkunnskaper var hun et funn for våre katolske hjelpeorganisasjoner. Hun hadde også spesielle evner til å komme på talefot med alle slags mennesker. Hennes forståelse for flyktninger og innvandrere var enestående, og hun engasjerte seg maksimalt for å hjelpe dem - enten til rette i det norske samfunn eller med videre emigrasjon når det var ønskelig. Mange av dem har henne å takke for sitt nye liv, og hun fikk mange venner blant dem.

Tross sitt handicap og sin livsskjebne, som ikke hadde vært bare god, mistet hun sjelden humøret - og bak hennes av og til 'folkelige' uttrykksmåter banket et varmt hjerte.

I mere enn 20 år samarbeidet vi, og jeg minnes henne som en arbeidssom idealist, som med hjerte og hjerne gikk inn for å hjelpe dem som virkelig trengte det.

Takk, Ragna - for alle gode samarbeidsår og gode minner!

Odd Barra

En bibel full av hull

"Å bryte ut av forbrukersamfunnet er et spørsmål om troskap mot Bibelen. Vestlige kirker er bundet av forbrukerkulturen og forkynner ikke en hel bibel!" Det var Jim Wallis, forfatter og forkynner fra Washington D.C., som sa dette da han i sommer var hovedtaler under "Korsvei-festivalen" på Voss.

Han anklaget store deler av det etablerte kirkelivet i USA for å forkynne en "bibel full av hull", og fortalte følgende til de ca.

tusen stevnedeltakerne: "I studietiden gikk jeg sammen med noen venner gjennom hele Bibelen for å finne ut hvor mye det står om penger og eiendom, forbruk og fattigdom. Vi fant tusenvis av vers. Halve det gamle testamentet handler om dette temaet, hvert sjuende vers hos Lukas og hvert femte i Jakobs brev. Vi klippet ut de aktuelle versene og ble sittende igjen med en bibel full av hull. Disse viktige tekstene i Bibelen er tekster som vi i Vesten ikke bryr oss om!"

Wallis er redaktør av det innflytelsesrike

tidsskriftet "Sojourners" - nyhetsmagasinet Time plasserte ham nylig blant de 50 amerikanere med størst mulighet for innflytelse i dette tiåret. Til daglig leder Wallis Sojourners-fellsskapet i Washington; det holder til i de mest belastede bydeler og samler ca. 30 mennesker som praktiserer en enkel livsstil og solidaritet med naboe. "Kirken har tidligere klart å skape sterke motkulturer nedenfra, sier Wallis. "Jeg tror den kan klare det igjen." VÅRT LAND

20 Bispekonferansen: Familien og sekelskiftet på dagsordenen

Blågrønne fjellmassiv, klart vann og vakre trehus, men fremfor alt lyset som skifter fra time til time - det er Tromsø, verdens nordligste universitetsby og sentrum for det nordligste katolske bispedømmet. Her var de nordiske biskoper samlet til høstkonferanse første uke i september. Det var fremfor alt to emner som stod på dagsordenen: den kristne familie og Kirken foran år 2000.

Familien lever i en presset situasjon i dagens samfunn. Det gjelder særlig kristne familier som ofte har vansker med å hevde sin livsstil. De trenger all den støtte de kan få. Det mener de nordiske biskopene som har utformet et felles hyrdebrev til alle Nordens katolikker nettopp om familien. Det offentliggjøres i oktober, og anledningen er selvsagt FNs familieår.

Island år 2000

Et sekelskifte er i og for seg ikke noe merkelig. Men år 2000 er kommet i fokus i mange sammenhenger. Biskopene spør seg derfor hva de nordiske bispedømmer skal gjøre. Ett forslag er å arrangere en valfart til Island for å feire at kristendommen offisielt - og med fredelige midler - ble innført i år 1000. Andre idéer: be kompetente forfattere skrive den nordiske katolske kirkes historie etter reformasjonen, innby Nordens katolikker til en stor fest, utforme et felles bønneprogram som bør starte snarest og ta sikte på det som er brennende og aktuelt for dagens mennesker. Alt dette skal nå diskuteres i de forskjellige bispedømmer.

Kvinnedokument

Blant de rundt 25 andre punktene

på dagsordenen var også et par offisielle dokumenter fra Roma. En varm potet verden over utgjør pavens ferskeste brev om prestevigsel av kvinner. Dokumentet gjentar tidligere 'nei' og synes å forutsette at all diskusjon dermed er avsluttet. Noe som er helt urealistisk i vår tid. Det dreier seg snarere om *hvordan* og *hvor* diskusjonen kommer til å føres.

Den Hellige Stol har gitt ut et forberedelsesdokument i forkant av den fjerde verdenskvinnekonferanse i Beijing i september 1995. Også det er et emne som volder debatt. Det har forøvrig mange berøringspunkter med FN-konferansen i Kairo om befolkning og utvikling.

Ellers spente emnene fra økonomi, illegal innvandring, økumenikk på nordisk mark og sjømannsmisjon til forholdet mellom kirkene i Øst- og Vest-Europa og bispekonferansens innlegg ved høstens bispesynode om ordensfolket.

Utkant-katolikker

Søndagen ble en dag til å trekke pusten. Da gikk biskopene i menighetens høymesse og påfølgende kirkekaffe. Domkirken har gamle aner. Den ble bygget i 1881, fem år etter at den første presten var blitt

sendt fra Nordpolmisjonen i Alta til Tromsø. Menigheten består i dag av vel 300 personer. Den er neppe representativ for kirken i resten av Norge eller i Norden som helhet.

- Bare en tredjedel er innvandrede, og andelen av akademikere er usedvanlig stor, forteller biskop Gerhard Goebel som har bodd i Tromsø i mer enn tretti år. Hans bispedømme består av ca. 1200 katolikker, spredt over 175 000 kvadratkilometer. Isolasjonen og de store avstandene - det dreier seg ofte om 300 - 600 kilometer mellom stedene - setter sitt preg både på menneskene og arbeidet for biskopen og hans ni prester.

Søndagen ble avsluttet med en vidunderlig vakker biltur rundt Kvaløya, som beskytter Tromsø fra ishavsvinden. Men før turen hadde biskopene avlagt et populært besøk hos byens karmelittsøstre. På tredje året bor søstrene, som nå er fjorten i tallet - de fleste fra Polen - i et altfor lite hus. Men flere timer hver dag er de nå å finne på en byggeplass i nærheten. Der regner de med å kunne innvie sitt nye kloster om et års tid.

Den nordiske bispekonferanse ble opprettet i 1960. Den ledes i dag av Helsinki-biskopen, Paul Verschuren, og samles høst og vår, ofte i et av de syv bispedømmene, denne gangen altså hos Elisabethsøstrene i Tromsø. Men neste vårs konferanse blir i Köln. Der skal biskopene bl.a. fortsette sin påbegynte serie med studiedager om "Livet", nå med gen-teknikk som hovedemne.

Marie-Elisabeth Högman o.p.

Verdenskatekismen på norsk - klar i november?

- Pater Per Bjørn Halvorsens oversettelse av den nye katekismen for den katolske kirke ble godkjent av Vatikanet på forsommeren. Nå driver vi med utarbeidelse av registre samt det avsluttende kontrollarbeid, et omfattende og ikke minst tidkrevende arbeid for et lite foretakende som St.Olav Forlag, sier Knut Solum, forlagets daglige leder. - Går alt etter planen, kommer katekismen antagelig en gang i november.

Vennligst meld
adresseforandring
til

St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

Fra St.Olav 1968:

21

BLIKK på TIDEN

UNNSKYLD AT VI SPØR

En gammel trofast, "St.Olav-leser", som ellers har mange oppmuntrende ting på hjertet, skriver og besværer seg over alle spørsmålstegnene i våre artikkeloverskrifter (dagens leder gjør ham vel derfor neppe glad!). "Er dere så usikre på det dere skriver om," heter i brevet, "i gamle dager fikk vi mer grei og kontant beskjed om hva den katolske kirke mente."

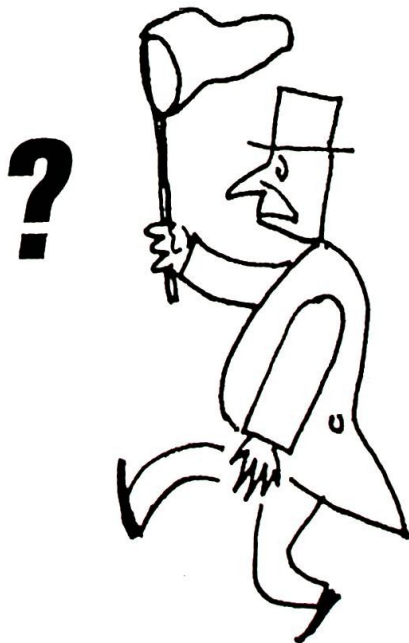
Det gjorde vi ganske visst. Den katolske apologetikk var mester i å rette spørsmålstegn ut til utropstegn, jo mindre brosjyrene var, desto sikrere var de gjerne i sin sak. Troen og sedene kunne fremstilles som en slags facit - ikke spørsmål, bare svar. Det katolske "syn" på tingene var gjerne entydig og bestemt - også når det var galt, og alle andre enn katolikker visste at det var galt. Vatikankonsilet ble en eneste stor selvransakelse på dette punkt, noen utropstegn ble bøyd tilbake til spørsmålstegn igjen. Grensene ble trukket riktigere mellom *visshet* og *søken*, og sistnevnte består i å stille spørsmål, prøve tingene, øve ransakende kritikk, tvile på de forhastede slutninger.

Dette skifte i metoder og mentalitet huer ikke alle. Det føles mye tryggere å ha en fiks ferdig katalog med autoriserte løsninger i hånden, og slå etter, i stedet for å tenke selv. Kirkens ufeilbarlighet skulle ikke bare gjelde de sentrale trosverdier, men nær sagt hvert tenkelig og utenkelig menneskelig problem - vi hadde løsningen. En belgisk biskop skapte en nytt ord for dette på konsilet. Han kalte det "triumfalisme" - en falsk overlegenhet.

Det var ett av de store trekk ved pave Johannes XXIII at han gav denne innstillingen nådestøtet. Den gamle mannen hadde sinnets ungdom, og visste at i vårt veldig tidsskifte må kristne mennesker ikke bare stå fast på sin tro, men også søke, på alle de steder hvor sannheten gjenstår å finne. Slik bragte han Kirken nærmere menneskene, som pinefullt må tilpasse seg ny virkelighet, i usikkerhet og feilslag. Det irnebærer, for oss, mangt et spørsmålstegn. Den katolske skrømsikkerhet, langt ut over grensene for det vi vet ved troen, holder ikke mål og må nedskrives: Når kart og terreng ikke stemmer, har kartet feilen. Et slikt klima krever ikke mindre, men mer tro: En må ha tillit til *helle* sannheten, en må ha visshet om at troen er en ubøyelig troskap mot virkeligheten. Og virkeligheten får en ikke billig.

Det blir visst ennå en del spørsmålstegn i St.Olavs spalter. .

Frater Candidus

Jakten på spørsmålstegnene —
drømmen om en
uproblematisk, en-
tydig verden — bor
dypt i oss alle.

"En levende jord i krise. Et felles kall til åndelig oppvåkning"

- er tittelen på et manifest som ble offentliggjort nylig og ytterligere markert under et arrangement på Hovedøya 25. september. En arbeidsgruppe med representanter for verdensreligionene og alternativbevegelsene står bak - fra katolsk side har Erik Lykke, medlem av Justitia et Pax-kommisjonen i Oslo katolske bispedømme, vært med.

Bakgrunnen for manifestet er bl.a. den erkjennelse at "miljøkrisen bare kan finne en løsning om vi tar på alvor at vi står overfor en åndelig krise", og at "de økologiske problemene bare kan løses gjennom dyptgående holdningsendringer", som det heter i forordet.

St.Olav vil ved en senere anledning komme nærmere inn på manifestet.

Katolsk Forum i Asker og Bærum

inviterer til åpent møte 12. oktober -94
i menighetslokalet, Nyvn. 17, Stabekk.

Emne:

Etiske aspekter ved fostervannsdagnostikk og abort.

Innleder: stipendiat **Knut Ruyter**, Senter for medisinsk etikk, Universitetet i Oslo.

Innledende debattanter: psykiater **Solvveig Bugge Lande** og

Rønnaug Aaberg Andresen, formann i NKKF.

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 22 15 54 26/22 15 56 06

22

OKTOBER

11. Gal 5,1-6, Luk 11,37-41
12. gal 5,18-25, Luk 11,42-46
13. Ef 1,1-10, Luk 11,47-54
14. Callistus I, pave og martyr.
Ef 1,11-14, Luk 12,1-7
15. Teresa av Avila, jomfru og kirke
lærer.
Ef 1,15-23, Luk 12,8-12
(Norske Tidebønner - uke 1)
16. **29. søndag i det alm. kirkeår.**
Jes 53, 10-11, Heb 4,14-16,
Mark 10,35-45
17. Ignatius av Antiokia, biskop og mar
tyr.
Ef 2,1-10, Luk 12,13-21
18. Lukas, evangelist.
2 Tim 4,10-17, Luk 10,1-9
19. Johannes de Brébeuf og Osaak
Jogues, prester, og deres ledsagere.
Paul av korset, prest. Ef 3,2-12, Luk
12,39-48
20. Ef 3,14-21, Luk 12,49-53
21. Ef 4,1-6, Luk 12,54-59
22. Ef 4,7-16, Luk 13,1-9
(Norske tidebønner - uke 2)
23. **30. søndag i det alm. kirkeår.**
Jer 31,7-7, Heb 5,1-6,
Mark 10,46-52
24. Antonius Maria Claret, prest.
Ef 4,32-5,8, Luk 13,10-17
25. Ef 5,21-23, Luk 13,18-21
26. Ef 6,1-9, Luk 13,22-30
27. Ef 6,10-20, Luk 13,31-35
28. Simon og Judas, apostler.
Ef 2,19-22. Luk 6,12-19
29. Fil 1,18-26, Luk 14,1.7-11
(Norsk Tidebønner - uke 3)

30. 31. søndag i det alm. kirkeår.

5 Mos 6,2-6, Heb 7,23-28,
Mark 12,28-34

31. Fil 2,1-4, Luk 14,12-14

NOVEMBER

1. Allehelgensdag (hvis den ikke feires
6. november, for tekster se 6. nov.)
Ellers: Fil 2,5-11, Luk 14,15-24
2. Allesjellers dag. 2 Makk 12,43-46,
Rom 8,31-35.37-39, Joh 14,1-6 el
Visd 3,1-9, Rom 6,3-9, Matt 25,31-
46 el. Jes 25,6.7-9, Joh 11,17-27 el.
Matt 11,35-30
3. Martin av Porres, legbror. Fil 3,3-8,
Luk 15,1-10
4. Karl Borromeus, biskop.
Fil 3,17-4,1, Luk 16,1-8
5. Fil 4,10-19, Luk 16,9-15
(Norske Tidebønner - uke 4)
6. **Allehelgensdag.** Åp 7,2-4.9-14
1 Joh 3,1-3, Matt 5,1-12
Der festen ble feiret 1. nov.:
32. søndag i det alm. kirkeår. 1
Kong 17,
10-16, Heb 9,24-28, Mark 12.38-44
7. Tit 1,1-9, Luk 17,1-6
8. Tit 2,1-8, Luk 17,1-6
9. Laterankirkens vigelsfest.
Esek 47,1-2.8-9.12, el.
1 Kor 3,9-11.16-17, Joh 2,13-22
10. Leo den Store, pave og kirkelærer.
Filem 7-20, Luk 17,20-25
11. Martin av Tours, biskop.
2 Joh 4-9, Luk 17,26-37
12. Josafat, biskop og martyr.
3 Joh 5-8, Luk 18,1-8

En bok til
hjelp for dem
du er glad i

TIL MINE
KJÆRE

EN PERSONLIG
VEILEDNING FOR
DE ETTERLATTE

I denne vakre boken kan du på en praktisk og verdig måte notere dine ønsker vedrørende gravferden og hva du vil skal skje med dine papirer og eiendeler. Slik kan du gjøre det lettere for dine pårørende i den vanskelige tiden etterpå.

Vi anbefaler boken og tilbyr den nå for kr. 95,-.

Skriv eller ring om den.

T. S. JACOBSENS
Begravelsesbyråer

Hovedkontor:
SENTRUM 22 20 79 05
Ullevålsveien 1

OSLO VEST 22 50 00 30
Harbitzålen 14

OSLO ØST 22 67 28 80
Grenseshvingen 7, Fyrstikkertorget

Bønnens apostolat i oktober:

At fellesskapet i ordener og kongregasjoner må bli stadig klarere tegn på den kjærlighet som forener Kristi disipler.

At bispesynoden må hjelpe ordener og kongregasjoner til å gjenoppdage verdien av misjonens apostolat.

Neste nummer utgis 11. november. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt
Faste medarbeidere:
Olav Egil Aune   Albert Raulin o.p.
Liv Greni   Gunnel Vallquist
Brian McNeil c.r.v.   ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo
Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48
Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26
Årsabonnement (Norge): kr. 195,—
Øvrige europeiske land: kr. 220,—
Andre verdensdeler: kr. 230,—
Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**ST
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63

I. Ker:
Newman. The Theologian,
hf. kr. 225,00.

I. Ker:
*Newman. Healing the Wound
of Humanity.*
The Spirituality of Newman,
hf. kr. 140,00.

Newman:
Loss and Gain.

Med introduksjon av A. G. Hill. Newmans
første roman, om en ung manns søken
etter tro og hjemhørighet, som konkurrerte
med lojalitet til et viktoriansk Oxford,
hf. kr. 94,00.

Edith Stein:
Life in a Jewish Family 1891-1916.
En selvbiografi, hf. kr. 162,00

A. Borelius:
Edith Stein.
Biografi og tekster,
hf. kr. 95,00.

Aage Hauken:
Biskop og Martyr.
To oldkirkelige profiler:
Ignatius av Antiokia. Poykarp av Smyrna,
ib. kr. 170,00

Igjen på lager:
Aa. Hauken: Myten om Jesus,
hf. kr. 150,00.

OBS: Nye åpningstider:

Mand-Fred.: 10.00-17.00.
Lørd.   10.00-14.00.

Vi sender over heie landet.

Rettferdighet og fredskommisjonen i Oslo Katolske Bispedømme

inviterer til åpent møte
tirsdag 11. oktober i Nobelinstituttet,
Drammensvn. 19, Oslo,
om

“Relativiseringen av familien som samfunnsproblem”.
Innledere til paneldebatt: **Kristin Clemet**, “Tidens Tegn”,
professor **Jan Brøgger**, Trondheim, **Valgjerd Svarstad Haugland**,
Kr.F, høyskolelektor **Antonio Barbosa da Silva** og
journalist **Jon Stanghelle**, “Vårt Land”.

Kommisjonen søker med dette initiativet å skape et forum for
diskusjon av samfunnsrelevante verdispørsmål på bred basis,
men med intellektuell dybde.

Alle hjertelig velkommen.

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo, Tlf.: 22 60 77 75
Gavekonti:
Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

Blikk på tiden

Sodoma og Gomorra

Folk som ellers ikke er spesielt bevandret i Bibelen, henviser gjerne til historien om Sodoma og Gomorra når de skal understreke ett eller annet poeng. For et par år siden ble det sogar laget en film som skulle være inspirert av de gammeltestamentlige byene. Regissøren klaget i et intervju over Guds blodige urettferdighet, da han ødela to byer fordi det var litt kjønnslig lettsinn i kriker og kroker. Det måtte da være like urimelig som å jevne Oslo med jorden på grunn av et par tvilsomme massasjeinstitutter.

De som bruker historien om Sodoma og Gomorra for å underbygge påstander om Guds urettferdighet, kan neppe ha slått opp i Bibelen og lest hva det egentlig står.

- Om det nå er femti rettfærdige i byen, vil du rive dem bort, da? spør Abraham. - Nei, svarer

Herren, - om det så bare var ti rettfærdige, ville jeg berge byen for deres skyld.

Det holder alstå ikke å påstå at Gud nærmest gikk amok av raseri, som en annen øksemorder, sinnssyk i gjerningsøyeblikket.

For å forstå historien om Sodoma og Gomorra, må vi trenge forbi grøsseren om Lots hustru som så seg tilbake og ble til en saltstøtte. Historien handler ikke bare om synd og fordervelse, med dertil hørende ild og svovel. Den handler om hva *det blotte nærvær* har å si i et samfunn.

I vår vestlige verden, der den religiøse dimensjon ikke akkurat glimrer med sin tilstedeværelse, er det lett å bli knuget av pessimisme. Det er fristende å synke ned i avmakt fordi ens egne muligheter til å gjøre verden bedre, er så forsvinnende små.

Da skal du tenke på Sodoma og Gomorra! Om du ikke gjør allverden, så husk at din blotte eksistens som troende menneske ikke er så rent lite, det heller. For å trekke en parallell til mer kjente forhold: Hva har ikke FNs nærvær hatt å så i mang en spent situasjon?

Noen spør kanskje: Hvorfor var det så få rettfærdige i Sodoma og Gomorra? Hvis jeg skal tippe, vil

jeg si at de rettfærdige på gammeltestamentlig vis antakelig gjorde det samme som vi har tendens til å gjøre: De forlot det synkende skip og flyttet til et bedre sted, så bermen kunne holde på for seg selv!

Her taler historien direkte til oss. - Husk Sodoma og Gomorra og de ti rettfærdige som *ikke var der da de trengtes!* De skulle være verdens salt. De skulle være håpet der håpløsheten rådde. De skulle være kjærligheten der prostitusjonen erstattet nærhet og varme. De skulle være der med sin tro.

Infiltrer fienden! sier man i spionbøkene. Ja, infiltrer verden med det du har fått til rådighet av Gud. Du behøver ikke slepe nakomane vekk fra rennesteinen eller pleie AIDS-syke eller bli slumsøster i Calcutta. Du behøver bare å være der Gud har satt deg. Han vet nok hva han skal bruke deg til.

Backstreet Girl